

6	MAKROGAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG ÉS HATÁSOK	2
6.1	ÖSSZEFOGLALÁS	2
6.2	BEVEZETÉS	11
6.3	VILÁGGAZDASÁGI HÁTTÉR ÉS A HAZAI KIINDULÓ HELYZET	12
6.3.1	<i>A világgazdaságban és az Európai Unióban várható fejlődési tendenciák .....</i>	<i>12</i>
6.3.2	<i>A külső feltételek alakulásának hatása a magyar gazdaságra .....</i>	<i>13</i>
6.3.3	<i>A magyar gazdaság helyzete .....</i>	<i>14</i>
6.4	A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ALAPPÁLYÁJA	15
6.4.1	<i>A felzárkózás esélyei nemzetközi összehasonlításban .....</i>	<i>15</i>
6.4.2	<i>A hosszú távú növekedési pálya jellemzői, modellszámítások .....</i>	<i>20</i>
6.5	AZ OLIMPIAI PROJEKT BERUHÁZÁSAI	28
6.6	AZ OLIMPIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA – ÖSSZGAZDASÁGI SZINTEN	29
6.7	AZ OLIMPIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA – RÉSZLETES MODELL SZÁMÍTÁSOK	34
6.7.1	<i>Olimpiai változat szigorú egyensúlyi feltételek mellett .....</i>	<i>38</i>
6.7.2	<i>Olimpiai változat kevésbé szigorú egyensúlyi feltételek mellett .....</i>	<i>42</i>
6.7.3	<i>Multiplikátor-hatás számítása finanszírozási korlátok figyelembe vétele nélkül .....</i>	<i>44</i>
6.7.4	<i>A változatok összehasonlítása .....</i>	<i>47</i>
6.8	MAKROGAZDASÁGI BENCHMARKING– KORÁBBI OLIMPIÁK TAPASZTALATAI	49

6 MAKROGAZDASÁGI MEGVALÓSÍTHATÓSÁG ÉS HATÁSOK

6.1 ÖSSZEFOGLALÁS

Az olimpia megrendezésének makrogazdasági vonatkozású megvalósíthatóságát és hatáselemzését, hosszú távú gazdasági-társadalmi modellek – SOCIO-LINE és ÁKM (ágazati kapcsolatok mérlege) – keretében vizsgáltuk. Vázoltuk Magyarország lehetséges 2020-ig befutó gazdasági pályájának főbb paramétereit, majd a 4. fejezetben vázolt beruházási szükségletet viszonyítottuk a fejlődési pályához, és vizsgáltuk, hogy így az olimpia által generált beruházási projektek várhatóan hogyan illeszthetők a fejlődési pályába, milyen hatással lesznek a növekedés ütemére, valamint hogyan érintheti az államot (költségvetést) a többletfinanszírozási feladatok megjelenése. Fontos hangsúlyozni, hogy a makrogazdasági modellekkel végzett számítások elsősorban arra szolgálnak, hogy az eredményekből kvalitatív jellegű következtetéseket lehessen levonni. A modellek rávilágítanak a főbb tendenciákra és nagyságrendekre, miközben konzisztens előrejelzéseket állítanak elő bizonyos feltételrendszerben. Ennek megfelelően a vizsgált időszak hossza és a makrogazdasági szint aggregáltságának megfelelően érdemes kezelni a modellezés és a számítások által kapott eredményeket.

A fenti elemzésünket kiegészítettük a korábbi olimpiák (Sydney, Atlanta, Barcelona) rendezéséből származtatható makrogazdasági hatások bemutatásával.

MAGYARORSZÁGI OLIMPIA RENDEZÉSÉNEK HATÁSA

A magyar gazdaság hosszú távú előrejelzése szerint átlagban 4%-os növekedés várható 2020-ig

Szakmai konszenzus van abban, hogy Magyarország az elkövetkező évtizedekben egy felzárkózó pályán fog közeledni az EU-hoz, növekedésünk 2020-ig folyamatosan meghaladja az Unió várt 2,0–2,5%-os növekedési ütemét. A hosszú távú, 2020-ig kitekintő előrejelzésünk szerint a magyar gazdaság GDP növekedése erre az időszakra évi átlagban kb. 4% lesz, 2010-ig a növekedés átlagos üteme 4,5%–4,7% körül mozog. A gazdaság fenntartható növekedési pályán közelíti a maastrichti kritériumoknak is megfelelő egyensúlyi állapotot, ennek megfelelően figyelembe vettük a 2004-es európai uniós csatlakozást, valamint az GMU-hoz (Gazdasági és Monetáris Unió) való csatlakozási kritériumokat is (GDP-hez viszonyított 3%-os államháztartási hiány, 60%-os központi költségvetés adósság állománya). Ezzel összhangban a magyar gazdaságpolitika az infláció és államháztartási hiány hosszú távú és folyamatos csökkentésére rendezkedik be.

Az olimpiával kapcsolatosan azonosított projektekre (alapeset, előrehozott és olimpiai) vonatkozóan azt vizsgáltuk, hogy a gazdaság, illetve a költségvetés egészéhez viszonyítva, milyen nagyságrendet képviselhetnek az elkövetkező években. Az alapeseti és olimpiát feltételező fejlesztéseket valamint azok makrogazdasági nagyságrendjét a következő táblázat szemlélteti (a Duna menti változat adatait használva) amelynek részleteit a következő oldalakon ismertetjük.

Megnevezés (2003-2012, Mrd Ft)	Alapeset	Előrehozott és olimpiai	Összesen
Olimpiához szükséges fejlesztés	2 958	1300	4 258
GDP %-a	1,4%	0,6%	2,0%
Nemzetgazdasági beruházások %-a	5,3%	2,3%	7,6%
Ebből állami finanszírozású*	2 238	757	2 994
GDP %-a	1,1%	0,4%	1,4%
Állami költségvetés %-a	2,1%	0,7%	2,8%
Állami rész körny. véd. és közmű nélkül:	1 957	722	2 679

Az olimpia öszgazdasági szinten

Az olimpiai beruházások a nemzetgazdasági beruházások 8%-át, a GDP 2%-át teszik ki

Az olimpiai projektek a közlekedési és hírközlési beruházások mintegy felét tehetik ki 2004–2011 között

A vázolt hosszú távú fejlődési pályából becsülhető, hogy nemzetgazdasági szinten (ország egészére vonatkozó állami és magán szférában együttesen) a 2003–2012 közötti időszakban összesen mintegy 56 ezer milliárd forintnyi (2002. évi áron) beruházásra fog sor kerülni az olimpia megrendezésétől függetlenül, alapesetben. Az olimpiai felkészüléshez szükséges projektek (alapeset, előrehozott és olimpiai) 4258 milliárdos összege (Duna menti olimpia) mintegy 8%-ot tesz ki, amely a vizsgált időszak GDP-jének csupán 2%-t jelentheti.

Megvizsgáltuk az olimpia projektekkel hasonló tartalmú közlekedési és hírközlési beruházások szerepét nemzetgazdasági szinten a múltban, és hogy az ilyen jellegű beruházások várhatóan hogyan alakulnak a jövőben, illetve az olimpia megrendezése esetén. A nemzetgazdasági beruházásokon belül az infrastrukturális jellegű (közlekedési és hírközlési beruházások) területek átlagos súlya a kilencvenes években 17,5% volt. Ezzel az átlaggal számolva a következő két évtizedre, az olimpiához szükséges projektek, az összes közlekedési és hírközlési beruházások kevesebb mint a felét tennék ki a 2004–2011 időszakban. A teljes időszakra 2002–2012 vonatkoztatva az arány egyharmadot jelent.

Megnevezés (Duna menti, 2003-2012 időszak)	Mrd Ft, %	
	Összes beruházás*	Összesből: Közlekedési és hírközlési beruházások
Nemzetgazdasági beruházások	56 178	9 831
Olimpia projekt összes*	4 258	3 240
Olimpia projekt összes aránya	7,6%	33,0%
Közvetlen olimpia projekt (előrehozott és olimpiai)*	1 300	867
Közvetlen olimpia projekt aránya (előrehozott és olimpiai)	2,3%	8,8%

* Nemzetgazdasági beruházások esetében az összes, Közlekedési és Hírközlési beruházások esetében az összes hasonló tartalmú olimpiai projekt

Az olimpia projekt állami finanszírozású része a teljes költségvetés 3%-át teheti ki, alapeset nélkül csupán 0,7%-át

Az államot, vagyis a költségvetést közvetlenül érintő állami beruházási rész, amely mintegy 3000 Mrd Ft-ot jelent (a teljes 4258 milliárd Ft-ból) a Duna menti olimpia esetében (eltekintve a magán tőke és az európai uniós támogatások becsült finanszírozási forrásaitól) a teljes költségvetési kiadások egészéhez képest várhatóan nem lesz jelentős. Az olimpia projektekkel kapcsolatos összes infrastrukturális beruházás kevesebb mint 3%-át, a csak az olimpiával összefüggő beruházások (előrehozott és közvetlen olimpiai) pedig 0,7%-át teszik ki az összes kiadásoknak, amely kevesebb, mint tizede a várható társadalombiztosítási és szociális szolgáltatásoknak, vagy kb. ötöde az államadóság finanszírozás költségének – ha hasonló költségvetési szerkezetet feltételezünk, mint amilyen a kilencvenes években volt Magyarországon.

Megnevezés (Duna menti, 2003-2012 időszak)	Mrd Ft, %
Költségvetési kiadások	108 400
Olimpia projekt állami finanszírozású része	2 994
Olimpia projekt állami finanszírozású rész aránya	2,8%
Közvetlen olimpiai projekt állami része (előrehozott és olimpiai)	757
Közvetlen olimpia projekt állami rész aránya (előrehozott és olimpiai)	0,7%

* Olimpiai projekteknél csak az állami finanszírozású rész

Tehát madártávlatból a nemzetgazdasági beruházásokhoz viszonyítva és az államháztartás teljes egészét tekintve az olimpiához kapcsolható beruházások beleilleszthetők az eddigi tapasztalatoknak megfelelő trendekbe, nem jelentenek lényeges hangsúlyeltolódást.

A költségek kevesebb mint egytizede köthető a közvetlen olimpiai beruházásokhoz

A teljes olimpiával kapcsolatos projekt megítélésénél abból kell kiindulni, hogy annak közel 90%-a olyan beruházásból áll, amelyekre az olimpia megrendezése nélkül is szükség van, és megépítésük jelentősen hozzájárulna az ország gazdasági potenciáljának növeléséhez. A költségek kevesebb, mint egy tizedét teszik ki a közvetlenül olimpiával összefüggő beruházások (sportlétesítmények, olimpiai és média falvak), tehát ha makrogazdasági szempontból vizsgáljuk az olimpia egészének megvalósíthatóságát, akkor lényegében az infrastrukturális projektek megvalósíthatóságát is elemezzük.

A meglévő fejlesztési tervekre és elképzelésekre alapozott projektek – műszaki alapeset – vonatkozásában korábban nem vizsgálták, hogy mennyibe kerülnének és hogy azok összessége milyen források biztosítását igényelné az állam részéről, illetve hogy a szükséges források biztosítása összhangban van-e a gazdaság teljesítőképességével. A hosszú távú gazdasági előrejelzésünk alapján becsülhető, hogy a gazdaság várt teljesítménye mellett várhatóan milyen erőforrások állnak majd rendelkezésre az olimpiához szükséges beruházásokra. Ezt a gazdasági alapesetet lehet egybevetni és viszonyítani az azonosított műszaki alapeset költségeihez – lásd 4. fejezet –, vagyis azon projektek összességéhez, amelyek közvetve

szükségesek az olimpia megrendezéséhez, de megvalósításuk a rendezés tényétől nem függ.

Az infrastrukturális beruházásokra fordítható állami források 60%-át az olimpiához szükséges alapeseti projektekre szükséges fordítani

A makrogazdasági – olimpiától független – alappálya alapján 2003 és 2012 között 56 ezer milliárd Ft beruházásra fog sor kerülni nemzetgazdasági szinten. A részletes modellszámítások során feltételezzük, hogy az összes beruházás 23–25%-át (13 ezer milliárd Ft) teszik majd ki az állami beruházások, amely a 2001-re becsülhető 22–23%-hoz képest kis mértékű arányemelkedést jelent. Az állami beruházások körében mintegy 25%-ra becsüljük az infrastruktúrával kapcsolatos beruházásokat (3200–3300 milliárd Ft), amelyek mintegy 60%-a, 1900–2000 milliárd Ft fordítható az olimpia körébe tartozó infrastrukturális – elsősorban közlekedési – nagyberuházásokra. A Duna menti olimpia változat műszaki alapesetében az összes állami finanszírozást igénylő infrastrukturális beruházás értéke 1957 milliárd Ft (közű és környezetvédelmi beruházásokkal együtt 2238 milliárd Ft), amely azt jelenti, hogy a fenti feltételezések esetén a hasonló nagyságrendű műszaki alapeset és a makrogazdasági fejlődésből levezethető gazdasági alapeset összhangban van, illetve a vázolt feltételezések részben az olimpia rendezésétől független műszaki alapeset megvalósításához is feltételeket jelentenek.

Az olimpia projektek kapcsán azonosított műszaki alapeset környezetvédelmi és közű beruházásai összesen 281 milliárd Ft állami finanszírozást igényelnek, amely kevesebb mint 10%-a a makrogazdasági modellből számított, az állam által erre a célra költendő összegnek, vagyis ezen a területen az alapeseti projektek bőven beleférnek a gazdasági lehetőségekbe.

722 milliárd Ft többlet állami finanszírozási igény az alapeseten felül

Az olimpiával kapcsolatos beruházási többletigénynek lényegében az előrehozott és a kizárólag olimpiához köthető beruházások összessége tekinthető, amely nemzetgazdasági szinten 1300 milliárd Ft. Ebből az állami költségvetést terhelő összeg a Duna menti olimpia változatot alapul véve 722 milliárd Ft-ra tehető a 2003–2012 időszakban közű és környezetvédelmi projektek nélkül (a teljes olimpiai projekt összes állami forrás igénye 2679 milliárd Ft, amelyből 1957 milliárd Ft értékű projektek az alapesetben teljesülnek). A 722 milliárd Ft állami többletberuházás finanszírozási igényének előteremtését, valamint a költségvetésre gyakorolt potenciális hatását vizsgáltuk meg a hosszú távú modellezés eszközeivel.

A többlet-forrásigény évente átlagosan kb. 72 milliárd Ft, amely makrogazdasági szempontból – és figyelembe véve az előrejelzések bizonytalansági fokát – nem tűnik jelentős nagyságrendnek, azonban az állami költségvetés szempontjából folyó működést tekintve mégsem elhanyagolható. A beruházási igénytöbblet várhatóan elsősorban a 2005–2010 közötti időszakban jelentkezik, amikor is a többlet átlagosan a GDP 0,5–0,7%-át teheti ki.

Részletes modell számítások

A többletigény finanszírozhatóságát és a hatásvizsgálatot is három eltérő – külső és belső egyensúlyi feltétel mellett – változatban vizsgáltuk. A szigorúbb korlátok esetében az államháztartási hiány mértékét már 2007-től a GDP 3%-ának, a folyó fizetési mérleg hiányát az egész időszakra 3%-nak feltételeztük. A kevésbé szigorú korlátok esetében az államháztartás hiánya 1–1,5% ponttal magasabb 2008-ig (egy későbbi GMU csatlakozást feltételezve), a fizetési mérleg hiánya pedig a GDP

arányában 4%. Mindkét esetben 2009 után 3–3%-ot feltételeztük ezen mutatók esetében. A multiplikátor hatás esetében szabad kapacitások rendelkezésre állását feltételeztük. A számítások összefoglaló eredményeit a következő táblázatban mutatjuk be.

Az alapeset és az olimpiai projekt eltérései különböző egyensúlyi korlátok esetén (GDP mérleg)

Az adatok a 2003-2012 közötti időszakra vonatkoznak, 2002 áron számolva milliárd Ft-ban

Kategória	OLIMPIA (DUNA MENTI) MEGVALÓSÍTÁSA ESETÉN										
	Szigorú korlátok mellett			Kevésbé szigorú korlátok mellett			Multiplikátor hatás esetén				
	Alapeset	%	Olimpiai projekt szigorú korlátok mellett	%	Eltérés az alap-variánstól	Olimpiai projekt kevésbé szigorú korlátok mellett	%	Eltérés az alap-variánstól	Olimpiai projekt	%	Eltérés az alap-variánstól
Olimpiai projekt											
Összes beruházás	2 958		4 258		1 300	4 258		1 300	4 258		1 300
Állami beruházások	2 238		2 994		756	2 994		756			
le: közmű	-175		-175		0	-175		0			
le: környezetvédelem	-106		-140		-34	-140		-34			
Állami infrastruktúra	1 957		2 679		722	2 679		722			
SOCIOLINE											
GDP	212 101		212 362		261	213 227		1 126	213 497		1 396
Összes beruházás	56 178	100,0	57 485	100,0	1 307	57 890	100,0	1 712	57 485	100,0	1 307
Állami beruházás	13 033	23,2	13 791	24,0	757	13 888	24,0	855	13 791	24,0	757
Állami beruházás	13 033	100,0	13 791	100,0	757	13 888	100,0	855	13 791	100,0	757
Államból infrastrukturális	3 258	25,0	4 013	29,1	755	4 041	29,1	783	4 013	29,1	755
Államból infrastrukturális	3 258	100,0	4 013	100,0	755	4 034	100,0	776	4 013	100,0	755
Állami infrastrukturálisból olimpiai projekt körébe eső nagyberuházások	1 955	60,0	2 711	67,6	756	2 711	67,2	756	2 711	67,6	756
Lakossági fogyasztás	134 937		134 023		-914	134 471		-466	134 937		0
Külső felhasználás (Exp-Imp)	-3 838		-3 971		-133	-3 959		-121	-3 838		0

Környezetvédelmi közmű és közmű beruházások

Olimpiai projekt környezeti beruházásai	281	9,6	315	10,7	34	315	10,7	34	315	10,7	34
Állami beruházásokból környezeti beruházások	2 933	100,0	2 933	100,0		2 933	100,0		2 933	100,0	

Szigorúbb egyensúlyi feltételek esetén

A többlet beruházási igények teljesítése – a gazdaságpolitika függvényében – az államháztartási hiány növekedése terhére az állami bevételek növekedéséből (pl. adó) vagy az állam kiadási szerkezet módosítása révén teremthető elő (eltekintve a

beruházások növekedéséből származtatható növekedés és bevétel-többlettől). A kiadási szerkezet módosítása jelentheti a beruházási szerkezet módosítását, a közösségi fogyasztás, vagy a lakossági fogyasztáson belül a transzferek, illetve a természetbeni juttatások csökkenését.

Az első, a szigorúbb egyensúlyi feltételekkel számoló változatban azt feltételeztük, hogy az állami többletkiadások nem járnak együtt az államháztartási hiány növekedésével, nem keletkeznek többletbevételek (pl. adóemelés), valamint hogy a nem olimpiához kapcsolódó állami beruházások szintje változatlan, amely azt jelenti, hogy a transzferek, a természetbeni társadalmi juttatások vagy a közösségi fogyasztási kiadások csökkentéséből finanszírozható a többlet beruházási igény.

Ebben a változatban feltételezésünk szerint az államháztartás kiadási struktúrája jelentősen módosulna (humán infrastruktúra, egészségügy stb.), azaz a jóléti transzferek visszaszorulása következne be, amely arányeltolódást jelent az államháztartás kiadási szerkezetében.

**Csekély GDP
növekedés 2008–
2012-ben szigorú
egyensúlyi
feltételek esetén**

A többletberuházások hatására a GDP növekedési üteme az olimpia éve körüli években (2008–2012) csekély mértékben magasabb, mint az alapváltozatban (a megnövekedett tőkeberuházások eredményeként), de ez az ütem 2016 után még az alapeseti növekedést is alulmúlja a humán beruházások és a jóléti kiadások visszaszorulása miatt, amennyiben a finanszírozás fent említett módját választja a gazdaságpolitika. Összességében a többlet GDP értéke az alapesethez képest 150 milliárd Ft-ra tehető a 2003–2020 időszakban.

Az olimpia megvalósításához a magánszektor is várhatóan jelentékeny mértékben fog hozzá járulni. Az összberuházási szint emelkedése élénkíti a gazdaságot, s az így kialakult többletkereslet a rendelkezésre álló jövedelem növekedését idézi elő. Ezt a pozitív hatást mérsékli a humán tőke beruházások növekedési ütemének csökkenése.

A modell számítások szerint a transzferek (pl. pénzbeni társadalmi juttatások, családi pótlék, nyugdíj stb.) az alap gazdasági esethez viszonyított csökkentése végeredményben a fogyasztás csökkenését fogja jelenteni, a 2002–2012 időszakban összesen mintegy 914 milliárd Ft-tal. Az alapesethez képest a csökkenés a vizsgált időszakban valójában a fogyasztás növekedési ütemének csökkenését jelentheti 4,47%-ról 4,4%-ra kb. 0,07 százalékpont mértékben, amely közel 0,7%-al kevesebb lakossági fogyasztást jelent az alapesethez képest.

Kevésbé szigorú egyensúlyi feltételek esetén

A kevésbé szigorú változatban azt vizsgáltuk, hogy milyen makrogazdasági hatásokkal járna az, ha az állami többletkiadásokat nem más kiadási tételek rovására valósítanák meg, vagyis a külső-belső finanszírozási korlátok kismértékű lazítását feltételeztük s ennek hatásait vizsgáltuk.

**1450 milliárd Ft
GDP többlet 2020-
ig kevésbé szigorú
változat esetén**

Számításaink szerint ez esetben a keresleti sokk rövid távon növekedési többletet generál, a GDP növekedési üteme pedig az alapesethez képest 2008-ig évi 0,2% ponttal magasabb, amely kb. 460 milliárd Ft-nak felel meg. Az egyensúlyi pozíciók romlása miatt ekkor viszont az GMU-hoz való csatlakozással kapcsolatos kritériumok (fizetési mérleg hiánya) teljesítése kerülhet veszélybe. Ezen túlmenően, ha az államháztartási hiányt nem fokozatosan, hanem hirtelen csökkentjük egy fiskális lazítás után 2009-ben, akkor többletberuházásoktól elvárt multiplikátor-hatás gyengülhet. A teljes időszakra vonatkozóan a többlet GDP értéke az alapesethez képest elérheti az 1450 milliárd Ft-ot, amely évente átlagosan 80 milliárd Ft többletet jelent 2020-ig, és átlagban több mint 110 milliárd Ft-ot az olimpia évéig.

A lakossági fogyasztás csökkenése ez esetben 466 milliárd Ft a 2002–2012 időszakban, amely a fogyasztás növekedési ütemének csökkenését jelenti 4,47%-ról 4,43%-ra kb. 0,04 százalékpont mértékben, amely közel 0,3%-kal kevesebb lakossági összfogyasztást jelent az alapesethez képest.

Nehéz számszerűsíteni azt, hogy az egyensúlyi mutatók romlása milyen mértékű feszültséget okozhat, s ez milyen hatással lehet a GMU csatlakozásra, valamint egy esetleges későbbi csatlakozás a növekedési ütem potenciáljára.

Erőforrás korlátok felszabadítása esetén

**A multiplikátor
elemzés szerint
évente 200 milliárd
Ft GDP többlet
2003–2012 között,
akár összesen 1800
milliárd Ft 2020-ig**

Harmadik változatként – Keynes-i elvekre épülő – multiplikátor modellel végeztünk számításokat. Ez a problémakör egy másik megközelítése, amely ugyanazon alap növekedési pályára épít, mint az előző két esetben, azzal a különbséggel, hogy feltételezi, hogy a gazdaságban (például a viszonylag magas munkanélküliség és főleg az alacsony foglalkoztatási szint miatt) olyan kihasználatlan kapacitások vannak, amelyek termelésbe vonása nem jár együtt a finanszírozási igény növekedésével.

Az infrastrukturális többlet-beruházások 0,2–0,3 százalékponttal felgyorsíthatják a gazdaságot, és az ily módon évente átlagosan keletkező 200 milliárd forint többlet-GDP (a 2003–2012 időszakban) elegendő a többletberuházások finanszírozására. A teljes időszakban (a 2003–2020 időszakban) 1800 milliárd Ft GDP többlet termelődhet az alapesthez képest. Ezek a becslések potenciális GDP többletként tekinthetők, amit – érvényesülésük feltételrendszere miatt – mint maximumot érhet el a gazdaság.

**50–80 ezer
munkahely 2007–
2012 között**

Ezzel párhuzamosan az olimpiai projekt megvalósítása a 2007–2012 közötti időszakban 50–80 ezerrel több munkahelyet biztosítana az alapesethez képest.

Következtetés

Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest keresleti sokkot jelenthet a nemzetgazdaság számára. A gazdaság egyensúlyi helyzetét és potenciális növekedési feltételeit elemző SOCIO-LINE modellel végzett modellfuttatások alapján megállapítható, hogy a vázolt feltételezések esetén az olimpia, makrogazdasági szemszögből vizsgálva, bármelyik tervezett helyszínen megvalósítható, bár növekedésgeneráló hatása csekély is lehet (mivel a beruházások jelentős része az alapesethez kötődik), és a 2012 utáni időszakban a növekedési potenciál némileg csökkenhet is.

Az olimpiai projekt makrogazdasági előnyei és hátrányai

Előnyök - lehetőségek	Hátrányok - veszélyek
Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelhetik a működő tőke beáramlását az országba.	Az olimpia megrendezése az organikus fejlődéshez képest egy keresleti sokkot jelenthet, ami az államháztartási kiadások szerkezetét eltérítheti.
A felgyorsított infrastrukturális fejlesztés jelentősen felgyorsíthatja az ország felzárkózását az Európai Unió átlagához. Az olimpia rendezése bebiztosíthatja az alapesetben megfogalmazott infrastrukturális beruházások megvalósítását.	Alacsonyabb európai és villággazdasági növekedés esetleg recesszió esetén, a feszített ütemű beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről vonhat el további forrásokat.
A gyorsabban kiépülő autópálya-rendszer segítheti az ország elmaradott területeinek felzárkóztatását.	A keresleti sokk ronthatja az egyensúlyi pozíciókat, és a Gazdasági és Monetáris Unióhoz való csatlakozás (az euró bevezetése) későbbre halasztható.
Az olimpiai projekt beruházásai mintegy 50–80 ezer fővel növelhetik a foglalkoztatást a 2004–2012 közötti időszakban.	Infláció, a budapesti megélhetési költségek emelkedése felgyorsulhat egy olimpia nélküli esethez képest
Az olimpiai projekt beruházásai – kedvező esetben – javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását és ennek révén a gazdasági növekedés 0,2-0,3 százalékponttal felgyorsulhat.	A megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhatnak el az államháztartástól.
Az ország ismertsége nő, aminek jelentős pozitív hatása lehet a turizmusra.	Az építkezések megvalósulásának elhúzódása és ezt kompenzáló gyorsítás jelentősen növelheti az építkezések költségeit.
EU források igénybevétele az alapeset megvalósulásával biztosítható, mintegy 200 Mrd Ft értékben	Európai Unió csatlakozás esetleges elhúzódása vagy az Unió források alacsonyabb szintje az alapeseti projektek megvalósulását veszélyeztethetik

**Olimpiai projekt
makrogazdasági
szempontból
megvalósítható**

Összességében a sokoldalúan elvégzett elemzések alapján az állapítható meg, hogy kedvező világgazdasági konjunkturális viszonyok mellett, az 1300 Mrd Ft többletkiadást igénylő – amelyből 722 milliárd Ft állami kiadás – olimpiai projekt makrogazdasági szempontból megvalósítható.

A bemutatott GDP növekedési lehetőségeken és beruházási számokon felül a fenti – nem minden esetben számszerűsíthető – szempontok is fontosak lehetnek a megvalósítás és a hatások értékelése során.

KORÁBBI OLIMPIÁK TAPASZTALATAI**0,5% GDP hatás, 60
ezer új munkahely**

A korábbi olimpiák tapasztalatai azt mutatják, hogy jelentős makrogazdasági hatás olyan olimpiákon volt tapasztalható, ahol az olimpia rendezését a szervező város fejlődésével, elsősorban infrastrukturális beruházások felgyorsításával kötötték össze. Az olimpiához köthető növekvő gazdasági aktivitás (fogyasztás, beruházás) Barcelonában a spanyol GDP 0,5%-át jelentette és Sydney esetében is az olimpia hatásaként az új-dél-walesi GDP évente átlagosan 0,5%-kal volt magasabb. A becslések szerint tartósan kb. 60 ezer új munkahely jött létre Sydney és Barcelona esetében 5-10 éves periódusban. Csak Barcelona esetében lehetett az olimpia után megállapítani a megélhetési költségek, a lakás árak és az infláció növekedését.

**Jelentős hatás az
idegenforgalomban**

A makrogazdasági hatások jelentős területe a turizmus potenciális növekedése, amely már a pályázat elnyerésével, de az olimpia után is éreztetheti hatását. Az olimpiára látogatók számán felül Barcelona esetében egyértelműen látható, hogy a városba érkező külföldi turisták száma tartósan 10%-al növekedett a Játékok után és Ausztráliába is, az ATC (Ausztráliai Turizmus Bizottság) becslése szerint, az olimpia hatásaként 1,6 millióval több látogató érkezik 10 éves periódusban.

6.2 BEVEZETÉS

Az XXX. Olimpiai Játékok makrogazdasági megvalósíthatósági tanulmánya keretében felmértük azokat a makrogazdasági hatásokat, amelyeket az olimpiai projekthez tartozó beruházások a magyar gazdaságra várhatóan gyakorolnak. A felmérés keretében első lépésben egy általános áttekintést adunk a világgazdasági környezet, ezen belül az Európai Unió várható fejlődéséről, és a hazai gazdaság és társadalom „induló” állapotáról.

Ezt követően a második fejezet egy olyan fejlődési „alappályát” vázol fel, amely az olimpiai projekt nélkül mutatja be Magyarország általunk legvalószínűbbnek tartott fejlődési pályáját az esetlegesen megpályázandó Olimpiai Játékok évéig (2012), illetve ezt követően egészen 2020-ig. Másképpen megfogalmazva: a megvalósíthatósági tanulmány egy két évtizedre szóló hosszú távú fejlődési pályát vázol fel, amelybe később beilleszti az olimpiai projektet.

Fel kell azonban hívni a figyelmet arra, hogy az olimpiai projekt nélküli alapvariáns, alappálya is tartalmazza az olimpiai projektben javasolt beruházások nagy részét, hiszen azok olyan infrastrukturális beruházások, amelyeket az olimpia megrendezése nélkül, pusztán a gazdasági fejlődés infrastrukturális hátterének biztosítása érdekében is meg kell valósítani (például autópályák, vasút korszerűsítése, közművek megépítése, stb.).

A hatásvizsgálat következő részében röviden bemutatjuk az olimpiai projekt beruházásainak legfontosabb jellemzőit, beillesztve egy, a múlt beruházási szerkezetével, illetve a költségvetés kiadási szerkezetével való összehasonlításba.

Ezt követi a tényleges hatáselemzés, amelyet két makrogazdasági modell segítségével végzünk el. Az egyik a SOCIO-LINE szimulációs makrogazdasági modell, amely egy adott kezdőév tényadataiból kiindulva a makrováltozókra felírt dinamikus egyenletek alapján akár hosszabb távra is előállítja a makrováltozók konzisztens idősorait. Ilyen módon a modell segítségével alapesetben a makrogazdaság szerves fejlődését mutathatjuk be, amelyet összehasonlíthatunk az olimpiai projekt által jelentett többletkereslet melletti pályákkal. A modell arra is választ ad, hogy a külső és belső egyensúly előírt értékei mellett, állami forrásból milyen mértékű infrastrukturális beruházások valósulhatnak meg, vagyis hogy az olimpiai projekt mennyiben „fér bele” a gazdasági fejlődés „normális” menetébe. A másik modell egy úgynevezett multiplikátor-modell, amely arra a kérdésre ad választ, hogy a „normális” vagy alapváltozatnak tekinthető fejlődés szerint keletkező, és az infrastruktúra fejlesztésére felhasználható forrásokat meghaladó igények mennyire gyorsíthatják fel a gazdaság fejlődését, ha nem veszünk figyelembe finanszírozási korlátokat, illetve azt, hogy a beruházások mennyire ronthatják a külső és belső egyensúlyi helyzetet.

6.3 VILÁGGAZDASÁGI HÁTTÉR ÉS A HAZAI KIINDULÓ HELYZET

6.3.1 A VILÁGGAZDASÁGBAN ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN VÁRHATÓ FEJLŐDÉSI TENDENCIÁK

A világgazdaságban hosszabb távon a kilencvenes évtizedben kibontakozott globalizációs folyamat folytatódása várható, amelyben egyszerre lesz jelen a termelő és pénztőke világméretű koncentrációja és a regionális együttműködések erősödése. Tehát a globalizáció egyre inkább kiegészül a regionalizációnak nevezett helyi együttműködésekkel, amire példa az Európai Unió továbbfejlődése is.

A közvetlenül előttünk álló időszakban a világ fejlett és fejlődő része között már korábban kialakult, és a kilencvenes évtized globalizációs folyamatai eredményeként felerősödött különbségek növekvő feszültséget eredményezhetnek, amelyet az Egyesült Államokat ért terrortámadás és az arra adott válasz tovább élezhet. Hosszabb távon, az évtized második felétől, a fejlődő országok gazdasági érdekeinek fokozottabb figyelembevétele esetén enyhülhetnek ezek a feszültségek. Ha azonban ilyen lépések nem történnek, a növekvő érdekellentétek időről-időre konfliktusokat eredményezhetnek a „nyugat” és a „fejlődő világ” között.

A világgazdaságban lejátszódó folyamatok azonban csak áttételesen, az Európai Unió fejlődésén keresztül hatnak hazánkra. Mivel az Európai Unió nagyrészt önellátó (zárt) gazdaság és a kelet-európai kapcsolatok erősödésével még a közel-keleti olajfüggőség is csökkenthető, hosszabb távon e térség fejlődését elsősorban saját politikája, gazdaságpolitikája határozza meg. A külső hatások legfeljebb konjunkturális mozgásokat, időleges zavarokat válthatnak ki.

Az Európai Unió jövőjét ma az átlagosnál nehezebb megítélni, hiszen a korábbi évtizedek viszonylag egyenletes fejlődése után az integráció az elmúlt évtizedben felgyorsult. Egyrészt a kilencvenes években további országokkal bővült az Unió, másrészt létrejött az egységes piac és megvalósult a közös valuta. Az Unió tehát egyszerre két irányban (két dimenzióban) is gyorsan fejlődött, és folyamatban van további kibővülése, mégpedig a korábbiaknál sokkal erőteljesebb mértékben.

Az elmúlt évtizedek sikeres fejlődése nyomán továbbra is nagy valószínűséggel feltételezhetjük, hogy az Unió sikeresen megoldja a kibővüléssel és elmélyüléssel kapcsolatos problémákat, és egy nyugodt, viszonylag dinamikus fejlődési pályát tud megvalósítani tagországai számára. Ugyanakkor látni kell, hogy vannak olyan tényezők, amelyek adott esetben megzavarhatják ezt a fejlődést.

Vitatott például a tagországok közötti kapcsolatok szorossága, azaz, hogy az EU inkább egy szövetségi államra hasonlítson-e, vagy inkább a nemzetállamok szövetsége legyen. Egy Európai Államszövetség nyilvánvalóan sokkal nagyobb eséllyel állna helyt a globalizálódó világgazdaságban, mint az államok egy lazább szövetsége. Kialakításához viszont nemcsak számos országnak

a nemzeti jelleg, a nemzeti identitás elvesztésétől való félelmét kellene legyűrni, hanem egy a jelenleginél lényegesen nagyobb központi költségvetést is létre kellene hozni a közös problémák közös megoldása érdekében.

Bár az Unió bővítéséről politikai határozat született, a bővítés gazdasági feltételei nem világosak. A legnagyobb problémát a közös agrárpolitika jelenti. Az újonnan csatlakozó országok Unióba történő integrálása – relatíve kedvező mezőgazdasági adottságaik miatt – leginkább az agrárgazdaságon keresztül történhetne, ami egyrészt óriási fejlesztési támogatást igényelne, másrészt a jelenlegi nyugat-európai mezőgazdasági termelő kapacitások egy részének leépítése is szükségessé válna.

A csatlakozó térség integrálására megoldást kínál az olcsó munkaerő kihasználása is, amennyiben az olcsó munkaerő miatt betelepülő cégek egyben a helyi ipart is fellendítik (ez az ír példa), de nagy arányú alkalmazása megint csak érdekeket sért, ez esetben az Unió ipari munkavállalóinak érdekeit.

Az Európai Unió 2–3%-os gazdasági növekedését feltételezzük

Az elmondottak alapján az Európai Unió évi 2–3%-os gazdasági növekedését prognosztizáljuk az előttünk álló hosszabb távú időszakra, mely növekedés mellett időről-időre bekövetkezhetnek olyan feszültségek, amelyek a fejlődést átmenetileg lelassíthatják.

6.3.2 A KÜLSŐ FELTÉTELEK ALAKULÁSÁNAK HATÁSA A MAGYAR GAZDASÁGRA

A külső hatások szempontjából számunkra alapvető kérdés az Európai Unióhoz való csatlakozás dátuma és a csatlakozás feltételeiben biztosított lehetőségek. Jelenlegi ismereteink alapján azt feltételezzük, hogy EU csatlakozásunk gyorsan, 2005-ig megvalósul, és a csatlakozás viszonylag kedvező feltételek mellett megy végbe. Feltételezzük, hogy mezőgazdaságunk és elmaradott területeink fejlesztéséhez forrásokat kapunk, amelyek elérhetik a magyar GDP 2–3%-át. Az európai uniós támogatás mellett további, a magángazdaságban történő forrásbeáramlásra, azaz együttesen a GDP 4–5%-át elérő éves tőkebeáramlásra számíthatunk. Az EU támogatás értékét azonban csökkenteni fogják az EU költségvetésébe történő magyar befizetések, amelyek értéke elérheti a hazai GNP 1,27%-át (Agenda 2000 alapján), így a be- és kifizetések egyenlegeként a GDP legfeljebb nettó 1–2%-a vonható be a magyar gazdaságba.

Feltételezzük, hogy a Magyarországon működő multinacionális cégek továbbra is hazánkba fektetik be profitjuk nagyobb részét, nem történik jelentősebb tőkekivonás, és emellett a portfólió befektetések szintje sem változik lényegesen.

Az EU csatlakozásunkat követő években erőteljesebb tőkebeáramlásra számíthatunk, ami gyorsíthatja a gazdasági növekedés ütemét.

6.3.3 A MAGYAR GAZDASÁG HELYZETE

Az ezredfordulóig a magyar gazdaság piacgazdasággá történő átalakulása már gyakorlatilag befejeződött, csak azokkal a további átalakulásokkal kell számolnunk, amelyek az uniós csatlakozásból származnak, vagy az Unió (jelenlegi) tagországaiiban is végbemennek. Ugyanakkor bizonyos veszélyekre fel kell hívnunk a figyelmet.

Az európai uniós belépés elhúzódhat, vagy ha időben meg is történik, előfordulhat, hogy nem lesz érdemi forrásbeáramlás az országba. Más fejlődési nehézségek is jelentkezhetnek, így továbbra is jellemzőek maradhatnak az ún. stop-go ciklusok. A ciklikusság az infláció területén is megmutatkozhat. A magyar gazdaság korszerűsödése a kis- és középvállalatok, az oktatás és az infrastrukturális háttér fejlesztésének eredménye lehet, de elképzelhető, hogy az alacsony tőkebeáramlás és az uniós tagság elhúzódása miatt – ami alacsony transzferekkel és elégtelen piacra jutási lehetőségekkel járhat – nem lesz igazi áttérés a magyar vállalatok versenyképességének növekedésében.

A külső egyensúly tekintetében is kell bizonytalansági tényezőkkel számolnunk. Az ország bruttó tartozása (adósság, portfólió befektetések és közvetlen külföldi tőkebefektetések együtt, ami alapja lehet az országból történő tőke kivonásnak) túl magas a hazai jövedelemtulajdonosok rendelkezésére álló jövedelemhez, a bruttó nemzeti jövedelemhez (GNI-hoz) képest, és a hazai tulajdonú gazdaság külkereskedelmi egyenlege nagymértékben negatív. Mindez potenciális veszélyforrás, mert világgpiaci zavarok esetében, vagy akár csak véletlen hatásokra is, a hazai gazdaság teljesítőképességéhez mérten jelentős mértékű tőke kivonásra kerülhet sor, ami azután láncreakciószerűen további tőke kivonásokat vonhat maga után, mint azt számos fejlődő ország (legutóbb Argentína) példája is bizonyítja. Bár – különösen az Európai Unióhoz való csatlakozásunk miatt – egy ilyen hatás bekövetkezésének nem nagy a valószínűsége, a kockázati tényezők között mindenképpen meg kell említeni.

A magyar gazdaság versenyképességét mindenképp először az ipar versenyképessége határozza meg. A Magyarországon megtelepedett és az export zömét adó multinacionális vállalatok versenyképessége természetesen megfelelő, hiszen éppen világgpiaci versenyképességük növelése miatt jöttek ide, a hazai tulajdonú vállalkozások nemzetközi versenyképessége azonban jelenleg messze elmarad a kívánalmaktól.

Ugyancsak problematikus a mezőgazdaság hatékonysága. A jelenlegi tulajdonosi szerkezet nem alkalmas arra és a technológiai szint nem elegendő ahhoz, hogy a magyar mezőgazdaság eredményesen vehesse fel a versenyt az Unió mezőgazdaságával. A csatlakozási tárgyalások következő szakasza során dőlnek el azok a feltételek, amelyek mellett Magyarország és a többi csatlakozó ország felvételt nyerhet az Unióba. Amit ma a rendelkezésre álló információk alapján valószínűsíthető az az, hogy a csatlakozó országok mezőgazdasága nem kaphatja meg azt a támogatást, ami ma az Európai Uniót jellemzi.

A gazdasági növekedést segítő elemek, feltételek közül pozitív módon lehet kiemelni a hírközlést. A hírközlő hálózatok területén – az ide beáramló nemzetközi tőke segítségével – már az elmúlt évtizedben jelentős felzárkózást hajtottunk végre, és

tulajdonképpen elértük az Unió dél-európai országainak színvonalát. Ahol nagyobb az elmaradás, az az autópálya építés, illetve a vasúti közlekedés, bár az autópálya építés esetében az utóbbi években erőteljes fellendülés következett be.

6.4 A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ALAPPÁLYÁJA

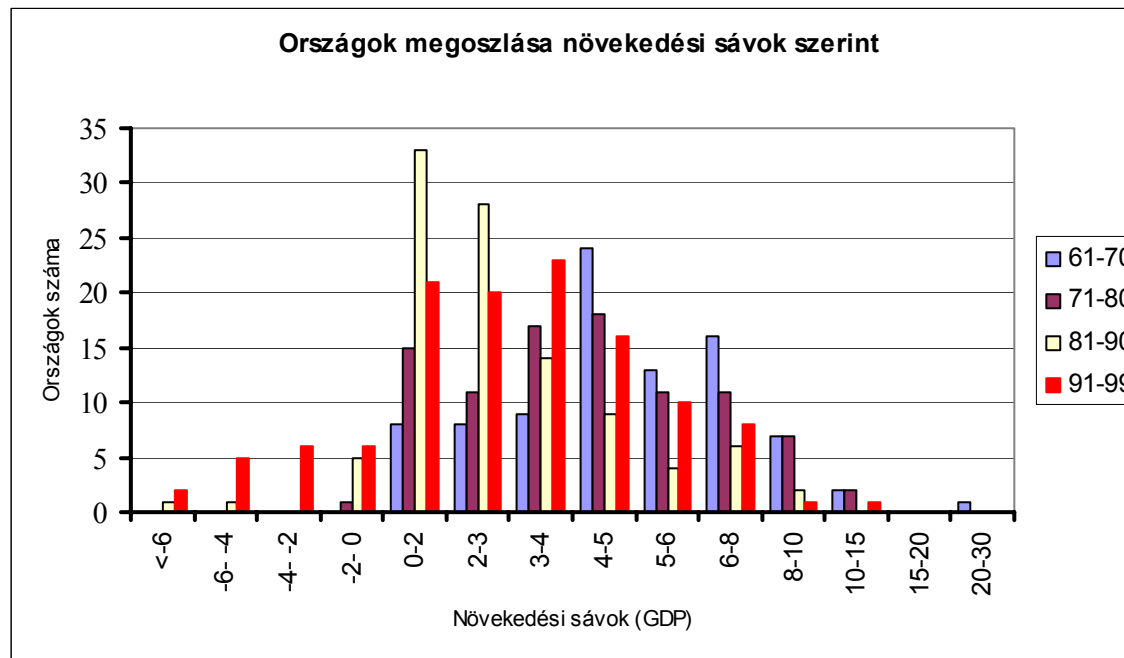
6.4.1 A FELZÁRKÓZÁS ESÉLYEI NEMZETKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÁSBAN

Hosszú távon átlagosan a magyar gazdaság 4%-os növekedését feltételezzük. A részletes előrejelzés és feltételezés a következő részben található, ebben a fejezetben azt vizsgáljuk, hogy nemzetközi kitekintésben hogyan értékelhető ez a növekedési pálya.

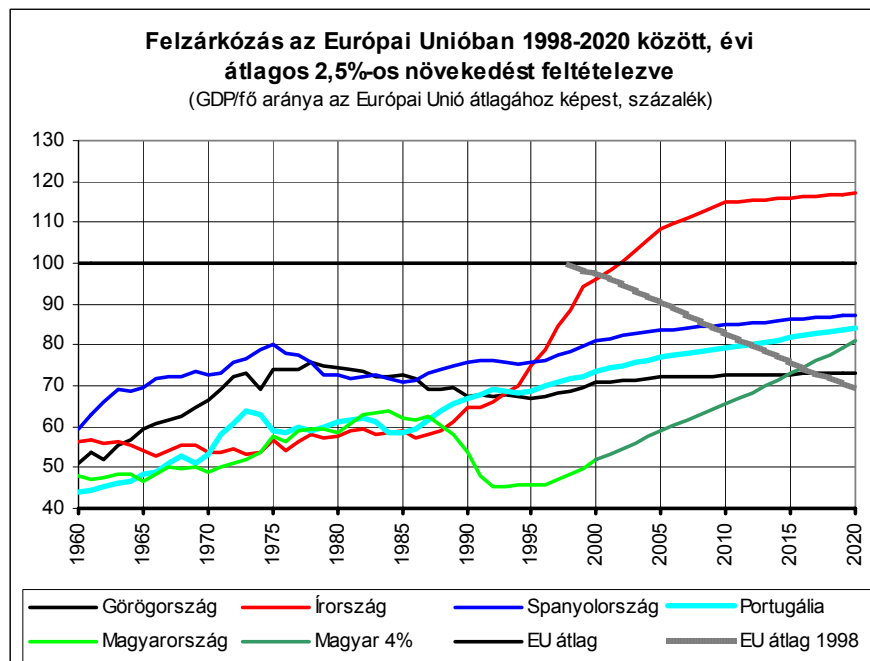
**Évtizednyi éves
4%-os növekedést
több ország már
realizált**

Az évi 4%-os átlagos növekedési pálya realitása nemzetközi összehasonlítással is alátámasztható. A következő ábra 119, több mint három millió lakosú ország átlagos gazdasági növekedését mutatja 1960-tól kezdődően az egyes évtizedekben. Az összehasonlításból az állapítható meg, hogy egyrészt csökkent a növekedés dinamikája a hatvanas évek óta (az 1980-as évtized volt a legrosszabb a nemzetközi adósságválság miatt), másrészt, hogy mintegy 30–40 ország (a vizsgált országok egyharmada) az 1990-es évtizedben gyorsabban növekedett, mint 4%. A nemzetközi összehasonlítás szempontjából tehát a 4% körüli növekedés elérhetőnek tűnik. Ugyanakkor ennek az ellenkezője is igaz, az, hogy az országok 2/3 része nem érte el a 4%-os ütemet, tehát a gyors növekedés egyáltalán nem magától megvalósuló lehetőség.

Ismert, hogy az alacsonyabb fejlettségi szinten álló országok a fejlett technika adaptálásával gyorsabban növekedhetnek, mint a fejlett országok, amelyek úttörő munkát végeznek a technológia fejlesztése terén. E jelenséget a mi adataink is alátámasztják. A konkrét országok adatait nézve kiderül, hogy a dinamikusan fejlődő országok valójában a fejlődő országok, és Európából csak Írország van közöttük.

Azt, hogy az Európai Unó átlagához (a mai 15 ország átlagát számítva) való felzárkózás szempontjából mit jelent a 4%-os növekedés, az alábbi ábra mutatja be. Az ábrából látható, hogy 4%-os növekedés esetén 2015-ben érnénk el az EU mai fejlettségi szintjét, és valamikor 2030 körül közelítenénk meg az EU-15-ök akkori átlagát. Az EU-hoz való felzárkózás tehát még az általunk prognosztizált kedvező esetben is, csaknem egy emberöltőt igényelne, ami azonban nem tűnik soknak akkor, ha figyelembe vesszük, hogy mintegy 1000 éve küzdünk ezzel a problémával.

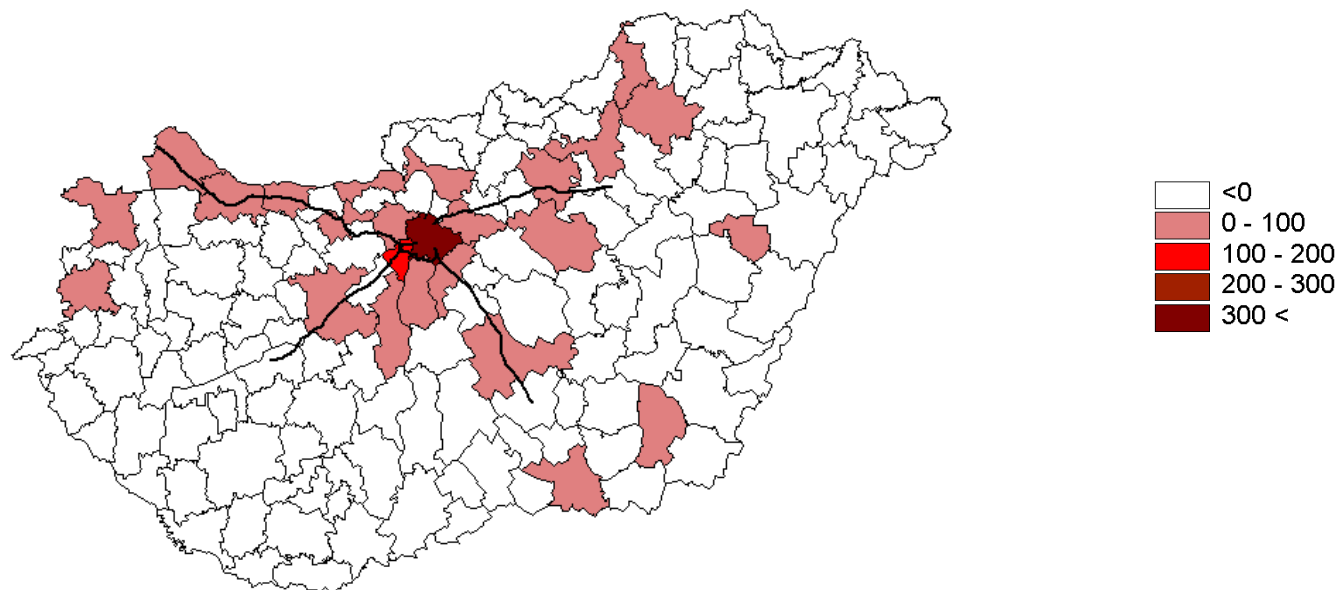

A gazdasági felzárkózást a olimpiához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések is felgyorsíthatják

A gazdasági felzárkózást az olimpiához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések is felgyorsíthatják. A felgyorsított autópálya-fejlesztések például megnövelhetik a működő tőke beáramlását az országba. Az elmúlt évtizedben hazánkba beáramlott működő tőke jórészt az autópályák mentén helyezkedett el. 1996-2000 között a társasági adóbevallást készítő vállalatokhoz évente átlag 1,2 milliárd euró működő tőke áramlott be. Ennek 80%-a olyan vállalatokhoz került, amelyek autópálya közelében vannak (lásd következő ábra).

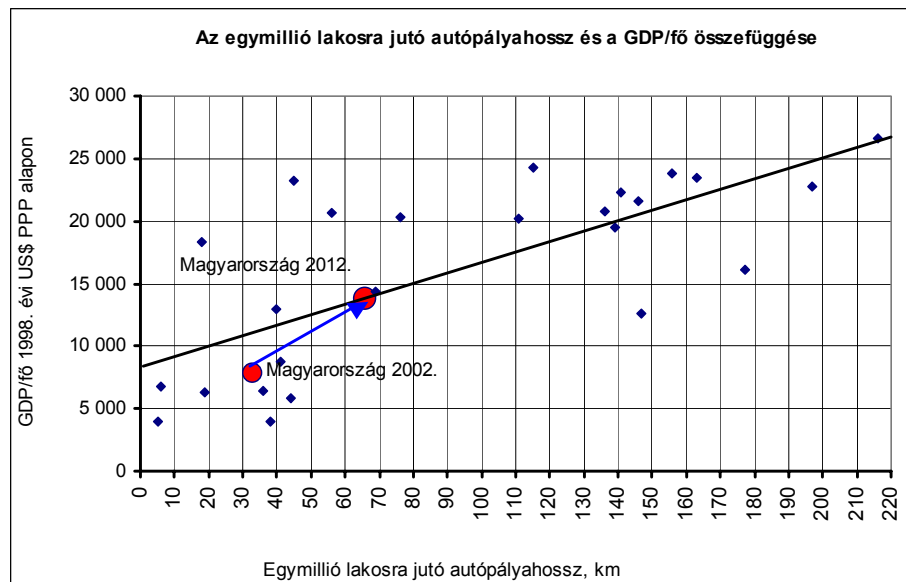
*Külföldi működő
tőke növekedése
autópálya-
fejlesztés esetén*

**Külföldi tőke növekménye az adott körzetbe tartozó vállalatok saját tőkéjében
1996-2000 között (Mrd Ft)**

Forrás: Saját számítás a társasági adóbevallás adatai alapján

Az infrastruktúra fejlettsége az általános fejlettséget is jó közelítéssel határozza meg. Hazánk a hírközlés terén az elmúlt tíz évben lényegében behozta korábbi korszakos lemaradását. Az olimpiai projekt keretében megvalósítandó autópálya-fejlesztés hasonló hatással járhat. Magyarországon az egymillió lakosra jutó autópályahossz jelenleg jóval a nemzetközi trend alatt van. Az olimpiai projekthez kapcsolódó autópálya-fejlesztések megvalósításával hazánk ebben a fontos mutatóban is elérné a nemzetközi átlagot, és olyan fejlett országokat közelítene meg, mint például az Egyesült Királyság (lásd következő oldalon).

A gazdasági felzárkózás során azonban számolnunk kell azzal, hogy e felzárkózás meghatározott inflációval fog együtt járni. A felzárkózás ugyanis az ipari termelékenység dinamikus növekedésén alapul, míg a szolgáltatások területén, azok jellege miatt, a termelékenység csak lassan növekedhet. Az iparban a termelékenység növekedése a munkabérek emelését váltja ki, ami az egységes munkaerőpiac miatt a szolgáltatási szférára is kihat, így ott a béremelkedés meghaladja a termelékenységnövekedést, ami növeli a fogyasztói árindexet (ezt a jelenséget a közgazdaságtanban Balassa-Samuelson hatásnak nevezik).

Magyarországon a közeljövőben a GDP-nek az EU átlagot meghaladó növekedése az ipari termelékenység-növekedésnek az EU átlagot 4–5%-kal meghaladó növekedésére vezethető vissza, ami az említett Balassa-Samuelson hatást és egyéb tényezőket (pl. a relatív árak kiigazodásának még hátralevő elemeit – háztartási energia, tömegközlekedés, élelmiszerek, stb.) figyelembe véve éves szinten 4-5%-os inflációs szintet valószínűsít. Ez középtávon 2%-os éves átlagos EU inflációval számolva kb. 1,5–2%-os inflációs többletet jelent.

Az évtized második felében azonban már az infláció további csökkenésével lehet számolni (3–4%-os átlagos infláció), mert egyre inkább érvényesülni fog a Monetáris Unióhoz való csatlakozás követelményeinek betartása.

6.4.2 A HOSSZÚ TÁVÚ NÖVEKEDÉSI PÁLYA JELLEMZŐI, MODELLSZÁMÍTÁSOK

Az olimpia megvalósíthatósága szempontjából elsősorban arra keressük a választ, hogy az esetleges megrendezéssel kapcsolatos többletberuházások, illetve a beruházásoknak az alapesethez képest szükségessé váló átütemezése milyen hatással lehet a nemzetgazdaság főbb növekedési (GDP) és egyensúlyi mutatóira (államháztartási hiány, ill. eladósodottság, folyó fizetési mérleg, infláció). Az egyensúlyi mutatók várható alakulásának vizsgálata a GMU csatlakozás szempontjából lehet fontos. Ezek jövőbeni alakulása befolyásolhatja a GMU-hoz való csatlakozásunkat is, amelynek várható időpontja az olimpiára való felkészülés időszakára esik majd.

Az olimpia hatásainak előrejelzésénél nagyon fontos, hogy mit tekintünk alapesetnek, azaz milyen gazdasági folyamatokat várunk az olimpia megrendezése nélkül. Az alapeseti előrejelzés főbb tényezőit az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

A GDP és összetevőinek alakulása (átlagos növekedési ütemek)

Kategória	2001-2005	2006-2010	2011-2015	2016-2020
Lakossági fogyasztás	4,7	4	3,2	2,7
Közösségi fogyasztás	1,5	1,6	1,5	1,5
Összes végső fogyasztás	4,5	3,7	3	2,6
Állóeszköz-felhalmozás	5,8	6,2	5,4	3,9
Belföldi felhasználás	4,5	4,4	3,7	3,1
Export	8	8,2	7,9	7,5
Import	7,6	7,9	7,6	7,2
GDP	4,5	4,6	4,1	3,5

2020-ig a magyar gazdaság éves növekedési üteme 3,5–4,5%

Szakmai konszenzus van abban, hogy Magyarország az elkövetkező évtizedekben egy felzárkózó pályán fog közeledni az EU-hoz, növekedésünk 2020-ig meghaladja az Unió várt 2,0–2,5%-os növekedési ütemét. A GDP növekedése a jövőben alapvetően a termelékenység növekedésétől függ, mivel az extenzív növekedés forrásai mára gyakorlatilag kimerültek (itt esetleg az aktivitási arány növelése hozhat plusz forrást, de sok év átlagában ez nem lesz szignifikáns). A magyar gazdaság éves átlagos 3,5–4,5%-os növekedése látszik előrejelezhetőnek ebben az időszakban a termelékenység-növekedés alapján.

2010-ig a növekedés átlagos üteme 4,5-4,7% körül mozog. Ezt a jelentős növekedési ütemet több tényező is alátámasztja. A 2004-es EU csatlakozás hatásaként megszerezhető többletforrások (EU transzferek, a stabil környezet miatti tőkebeáramlás stb.) és az ebből eredően növekvő, főleg fizikai és humán tőkébe történő beruházásokra költhető transzferek, az államháztartási hiány csökkenése következtében gyengülő kiszorítási hatás, az egységes piac előnyei teszik kiaknázhatóvá a gazdaságban rendelkezésre álló potenciális kapacitásokat. Később a mikroszféra számára komoly előnyökkel járhat a GMU csatlakozás, az euró bevezetése megszünteti az ár- és árfolyam-kockázatot, valamint a külkereskedelemhez kötődő tranzakciós költségek jó részét. Ez kedvezően érinti az üzleti környezetet általában, azon belül pedig mindenekelőtt a beruházásokat és az exportot.

2010 után további a csatlakozáshoz mérhető pozitív sokkal már nem számolunk, így bár továbbra is felzárkózó pályán halad a gazdaság, de ennek mértéke lassul, növekedési előrejelzésünk 2011–15 között 4,2%, 2016–2020 között 3,6%, ami főként az állóeszköz-felhalmozás növekedési ütemének mérséklődéséből ered.

A GDP összetevőiben egyre erősödik a felhalmozási kiadások szerepe, ami egyik meghatározó alapja az EU átlagot meghaladó, fenntartható növekedési ütemnek. Természetesen a felhalmozási kiadások struktúrája is alapvetően befolyásolja a technikai fejlődést, ezen keresztül a termelékenység-növekedést, és így a hosszú távú növekedési potenciált. A magyar gazdaság korszerűsödésében a kis- és középvállalatok, az oktatás, az infrastrukturális háttér és a fejlődésben hátramaradt kelet-magyarországi régiók fejlesztésére szükséges megfelelő hangsúlyt helyezni. A felhalmozási hányad növekedésében jelentős hatása van a várható többletforrásoknak és a jövedelmi helyzet javulásának, így a lakossági fogyasztás előre jelzett bővülése nem jár az egyensúlyi pályáról való letéréssel, a keletkező kapacitások következtében a gazdaság továbbra is, bár csökkenő mértékben, exportvezérelt növekedési pályán halad – a 2003-tól várhatóan beinduló EU konjunktúra biztos piacot teremt a magyar export számára –, amely egy kis nyitott gazdaságban jelentős szempont a külgazdasági egyensúly fenntartásában. (részletes előrejelzést a következő oldalon mutatjuk be).

A GDP és fő összetevőinek növekedése az alappályán

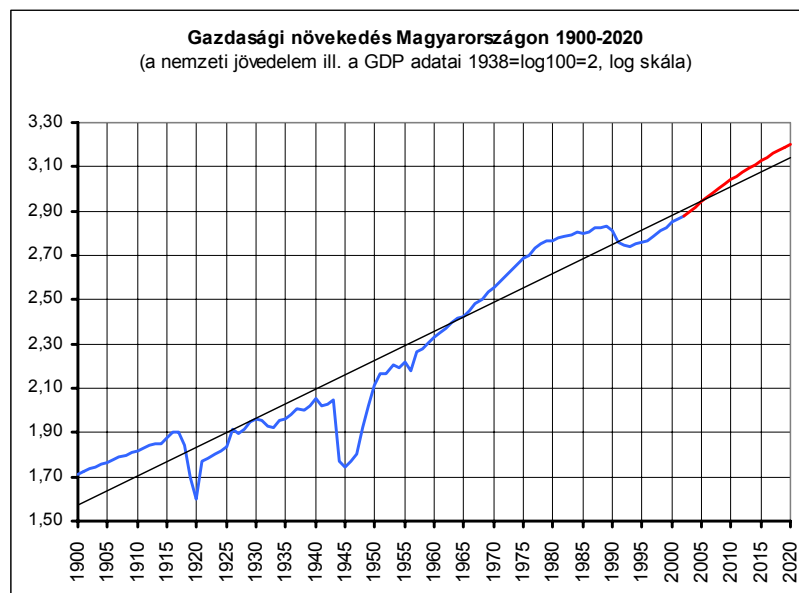
Év	GDP	Lakossági fogyasztás	Közösségi fogyasztás	Összes végső fogyasztás	Állóeszköz-felhalmozás	Belföldi felhasználás	Export	Import
2003	4,5	4,6	1,7	5,1	7,3	5,6	6,6	6,9
2004	5,1	4,6	1,8	4,3	6,8	4,9	8,1	7,6
2005	5,5	4,8	2,0	4,5	6,6	5,0	9,0	8,3
2006	5,0	4,4	2,0	4,1	6,6	4,8	8,4	8,0
2007	5,1	4,7	1,5	4,3	6,2	4,8	8,7	8,2
2008	4,5	4,3	1,5	4,0	5,9	4,5	8,0	8,0
2009	3,9	3,3	1,5	3,1	5,2	3,7	7,6	7,3
2010	4,3	3,2	1,5	3,0	6,9	4,1	8,4	8,2
2011	4,1	3,5	1,5	3,3	6,1	4,1	8,1	8,1
2012	4,1	2,8	1,5	2,6	5,7	3,6	7,8	7,3
2013	4,3	3,1	1,5	2,9	5,3	3,7	8,4	7,8
2014	4,1	3,4	1,5	3,2	5,0	3,8	7,6	7,4
2015	3,9	3,1	1,5	2,9	4,8	3,5	7,7	7,4
2016	3,9	3,1	1,5	3,0	4,5	3,5	7,8	7,4
2017	3,6	2,8	1,5	2,7	4,2	3,3	7,4	7,2
2018	3,5	2,7	1,5	2,6	3,9	3,1	7,4	7,2
2019	3,3	2,5	1,5	2,4	3,6	2,9	7,5	7,2
2020	3,2	2,4	1,5	2,3	3,3	2,7	7,5	7,2

Az államháztartás EU szabvány szerinti hiányának a maastrichti kritériumnak megfelelő szintre hozására, vagyis a hiány csökkentésére számítunk. A hiány csökkentése azonban csak fokozatosan következik be, 2006-2007-re lehet megcélozni a 3%-os küszöböt. A 2010-ig terjedő időszakra további csökkenéssel lehet számolni (3-4%-os átlagos infláció), mert itt már hatványozottan jelentkezik az GMU konvergencia és az inflációs kritérium hatása.

A termelékenységi előny és az inflációs hátrány eszerint 2005-ig nagyjából kiegyenlíti egymást (itt elfogadva az Európai Központi Bank éves átlagos EU növekedésre vonatkozó 2%-os, és éves átlagos inflációra vonatkozó szintén 2%-os becslését), így ezen

időszakban a nominális árfolyam változása nem feltétlenül szükséges. 2005 után a nominálárfolyam évi 1–2%-os felértékelődésével számolunk, így várhatóan 220-240 HUF/EUR árfolyamon léphetünk be az eurózónába.

A vázolt mintegy 20 éves fejlődési tendenciából eredő növekedési ütem és Magyarország eddigi fejlődési pályájának viszonyát az alábbi ábrán foglaltuk össze.

A TERMELÉSI TÉNYEZŐK ALAKULÁSA

A termelési tényezők közül a tőkeállomány, a humán tőkeként interpretált munkaerő-állomány, a környezeti tőke és az infrastruktúra alakulását vizsgáltuk (SOCIO-LINE modell leírását lásd a függelékben). Eszerint pénzegységben fejeztük ki a munkaerő-állományt is, amelynek gyarapítását az ún. humán beruházások szolgálják. Utóbbi a modellben függ a produktív fogyasztástól, amely a munkaerő megújításához szükséges fogyasztási rész, függ továbbá a demokrácia szintjétől, valamint értelemszerűen a természetbeni társadalmi juttatásoktól. A demokráciát is gyarapodó tőkeként veszi figyelembe a modell, amely a középosztály arányától, az egyenlőségi mutató alakulásától, a közfogyasztástól és a GDP-től függ. Az alábbi táblázat

tartalmazza a termelési tényezőket, a humán beruházást és a produktív fogyasztást.

A kialakult pályák azt mutatják, hogy az alapváltozatban a környezeti tőke csak a vizsgált időszak második felében kezd növekedni. Ezzel ellentétesen alakul az egyéb infrastruktúra.

A termelési tényezők alakulása (éves növekedés, %)

(SOCIO-LINE modell változók)

Év	Fizikai tőke	Munkaerő	Környezeti tőke	Infrastruktúra	Produktív fogyasztás	Humán tőke állomány
2003	1,8	3,3	0,0	2,5	3,8	3,7
2004	2,0	3,3	0,0	2,6	3,9	3,7
2005	2,2	3,3	0,0	2,6	3,9	3,8
2006	2,3	3,3	-0,1	2,7	3,9	3,8
2007	2,5	3,4	-0,1	2,7	6,0	7,5
2008	2,8	3,6	0,0	0,2	5,7	4,7
2009	2,8	3,7	1,1	0,9	4,1	4,2
2010	3,0	3,7	1,2	1,0	4,2	4,2
2011	3,2	3,7	1,4	1,1	4,1	4,1
2012	3,3	3,8	1,5	1,2	4,1	4,0
2013	3,3	3,8	1,7	1,2	4,0	4,0
2014	3,3	3,8	1,9	1,3	4,0	4,0
2015	3,3	3,8	2,1	1,3	4,1	4,0
2016	3,3	3,8	2,4	1,4	4,1	4,1
2017	3,3	3,8	2,6	1,5	4,2	4,1
2018	3,3	3,8	2,9	1,5	4,2	4,2
2019	3,3	3,9	3,1	1,6	4,3	4,3
2020	3,3	3,9	3,4	1,6	4,4	4,5
2003-2007	2,2	3,3	0,0	2,6	4,3	4,5
2008-2012	3,0	3,7	1,0	0,9	4,4	4,2
2013-2020	3,3	3,8	2,5	1,4	4,2	4,2
2003-2020	2,9	3,7	1,4	1,6	4,3	4,3

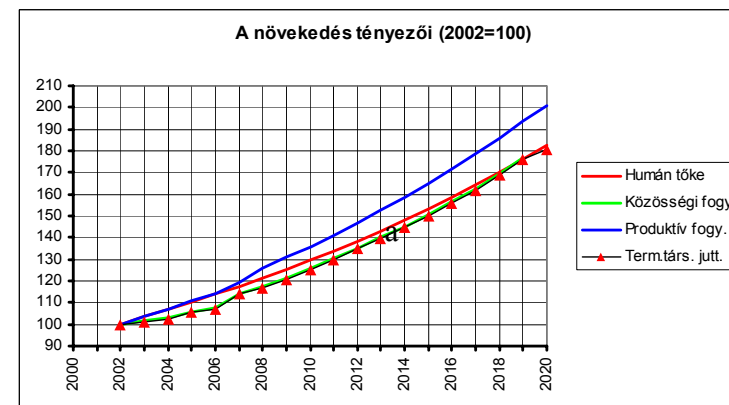
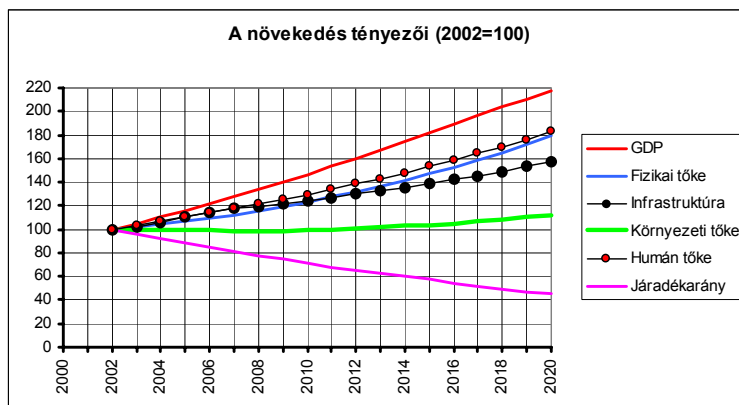
Modellünkben a gazdasági növekedést öt fő tényező határozza meg, amelyek figyelembe veszik mind a növekedés fizikai, mind

pedig társadalmi összetevőit (lásd lenti baloldali ábra).

Az öt fő tényező közül talán a fizikai tőkeállomány alakulása a legfontosabb, amely a 2002–2020 közötti időszakban évi 2,9%-kal növekszik, míg a munkaerő hozzájárulását meghatározó humán tőke növekedése, számottevően magasabb, 4,3%. A két legfőbb termelési tényező elmaradása az ugyanebben az időszakban évi 4,4%-kal növekvő GDP-től arra utal, hogy a meg nem testesült technikai haladásnak (vagyis a műszaki fejlődésnek) jelentős szerepe lesz a következő két évtizedben. A növekedés mintegy egynegyede a műszaki haladásból származik még úgy is, hogy a munkaerő hozzájárulásának számbavételénél a humán tőkén keresztül már eleve figyelembe vettük a társadalom tudásszintjének növekedését.

A gazdasági növekedésre közvetlenül ható tényezők közül az infrastruktúra fejlődésének lehet még nagyobb hatása, míg a környezeti tőke hatása összességében csekély, és csak az időszak második felében erősödik fel.

Az egyes termelési tényezők és humán tőke elemeinek alakulását grafikusán, a 2002. évi értékhez viszonyítva (2002=100) az alábbi ábrák mutatják.

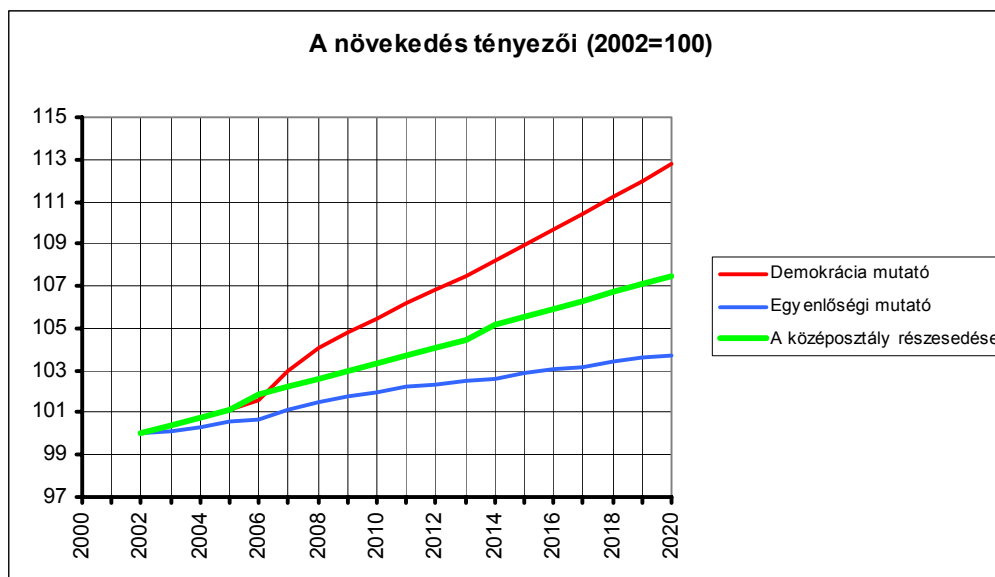

A TÁRSADALMI TÉNYEZŐK ALAKULÁSA

A SOCIO-LINE modell legspecifikusabb vonása a társadalmi jellemzők figyelembe vétele, számszerűsítése, a változók alakulásának vizsgálata és értékelése. Úgy ítéljük meg, hogy a megvalósíthatósági tanulmányban ezeknek a változóknak az alakulását is érdemes összevetni a két vizsgált változatban. A 6.4. táblázatban a járadékarány, az egyenlőségi mutató, a

középosztály aránya és a demokráciaváltozó alakulását követhetjük nyomon.

A növekedést elősegítő társadalmi tényezők közül ki lehet emelni a járadékok (ez tulajdonképpen illegálisan szerzett jövedelmeket jelent) GDP-ben vett arányának csökkenését, ami végső soron javítja a társadalmi hatékonyságot. A járadékok csökkenése a demokrácia-tőke, vagyis a társadalom általános morális szintjének – igaz viszonylag lassú – növekedésével hozható kapcsolatba. A demokrácia-tőke növekedése viszont a középosztály (lassú) erősödésével, a társadalmi egyenlőtlenség mérséklődésével, valamint a közösségi fogyasztás és a természetbeni társadalmi juttatások viszonylag dinamikus növekedésével függ össze. Járadékokon a kiváltságos helyzetek alapján élvezett, továbbá az illegálisan keletkezett jövedelmeket értjük, és ennek értékét viszonyítjuk a GDP-hez. A modellben a járadékokat is egy tőkemennyiség hozadékaként szerepeltetjük. Egyenlőségi mutatónak a három társadalmi rétegre számított módosított Gini-indexet választottuk, utóbbi értéke a teljes társadalmi egyenlőség mellett 1 volna. A GDP-re ható fenti növekedését az alapesetben az alábbi ábra illusztrálja.

Az eredmények azt mutatják, hogy a járadékok a vizsgált periódus alatt fokozatosan csökkennek, míg ennek megfelelően a demokrácia szintjét mutató változó fokozatosan nő. A középosztály jövedelmi részesedése azonban meglehetősen alacsony marad.

A társadalmi változók alakulása

Év	Járadékarány (1998=1)	A járadéktöke változása (%)	Egyenlőtlenségi mutató	A középosztály részesedése	A demokrácia szintje (1998=1)
2003	0,805	-0,4	0,723	0,270	1,079
2004	0,772	-0,4	0,724	0,271	1,083
2005	0,739	-0,4	0,726	0,272	1,087
2006	0,708	-0,4	0,727	0,274	1,092
2007	0,672	-0,5	0,730	0,275	1,107
2008	0,642	-0,5	0,733	0,276	1,119
2009	0,611	-0,6	0,735	0,277	1,127
2010	0,582	-0,6	0,736	0,278	1,134
2011	0,555	-0,7	0,738	0,279	1,141
2012	0,531	-0,7	0,739	0,280	1,148
2013	0,509	-0,7	0,740	0,281	1,155
2014	0,488	-0,8	0,741	0,283	1,163
2015	0,467	-0,8	0,743	0,284	1,171
2016	0,447	-0,9	0,744	0,285	1,179
2017	0,428	-0,9	0,745	0,286	1,187
2018	0,409	-0,9	0,747	0,287	1,196
2019	0,390	-1,0	0,748	0,288	1,204
2020	0,370	-1,0	0,749	0,289	1,213

A GDP-re ható fenti összefüggésrendszer (termelési és társadalmi tényezők) blokkdiagramja a függelékben található.

6.5 AZ OLIMPIAI PROJEKT BERUHÁZÁSAI

Az olimpia lényegében egy infrastrukturális beruházási projekt

Az olimpiával kapcsolatos beruházások számadatainak áttekintése arra hívja fel a figyelmet, hogy az olimpiai projekt mindenekelőtt egy gyorsított infrastruktúra-fejlesztés. Ezt jelzi, hogy a teljes költségeknek a közvetlenül az olimpiával kapcsolatos része (sportlétesítmények, olimpiai falu stb.) a ráfordításoknak mindössze egytizedét teszik ki, a többi, vagyis a költségek közel 90% olyan infrastrukturális fejlesztés, amit előbb-utóbb mindenképpen végre kell hajtani.

A három változathoz (a Duna menti olimpia, A városmegújítás olimpíája és Északi olimpiai park) tartozó alapeseti beruházások lényegében azonos szinten vannak, közel 3000 milliárd Ft. Az előrehozott beruházások esetében az „Északi olimpiai park” változat 45%-kal, „A városmegújítás olimpíája” változat pedig 8%-kal haladja meg a Duna menti változat beruházásait. A szűkebben az olimpiához kapcsolódó beruházások esetében az Északi olimpiai változat 12%-kal haladja meg az összességében legalacsonyabb beruházás igényű Duna menti változatot. Az összes költségeket tekintve az Északi olimpiai változat mintegy 10%-kal, A városmegújítás változat 3%-kal magasabb, mint a Duna menti változat. A három változat beruházási igényét az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

Az olimpia lényegében egy infrastrukturális beruházási projekt

Az olimpiai változatokhoz tartozó költségek (Mrd Ft, 2002. évi árakon)

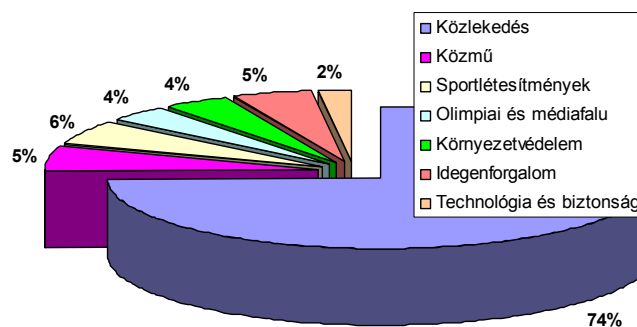
Kategória	Duna menti	Város megújítás	Északi park	VM / DM %	ÉP / DM
Alapeseti beruházások	2 958	2 990	2 961	101,1	100,1
Előrehozott beruházások	790	855	1 149	108,2	145,4
Közvetlenül Olimpiai beruházások	510	511	573	100,2	112,3
Összesen	4 258	4 357	4 683	102,3	110,0
Az összesen %-ban					
Alapeseti beruházások	69,5	68,6	63,2		
Előrehozott beruházások	18,6	19,6	24,5		
Közvetlenül Olimpiai beruházások	12,0	11,7	12,2		
Összesen	100,0	100,0	100,0		

**A beruházások
háromnegyede
közlekedés-
fejlesztésre irányul**

Mindhárom verziónál az összköltség legnagyobb részét, kb. kétharmadát az alapesetbe sorolt beruházások teszik ki, amelyek teljes egészében infrastrukturális beruházások. Összességében nézve a beruházások 74%-a a közlekedés fejlesztésére irányul, további 6%-a a közművek fejlesztését szolgálja, 5% az idegenforgalmat, 4% pedig a környezetvédelmet szolgálja. (lásd alábbi ábra, részletes leírást lásd 4. fejezet).

**A költségek
kevesebb, mint
egyötöde köthető a
közvetlen olimpiai
beruházásokhoz**

A "Duna menti olimpia" változat beruházásainak megoszlása

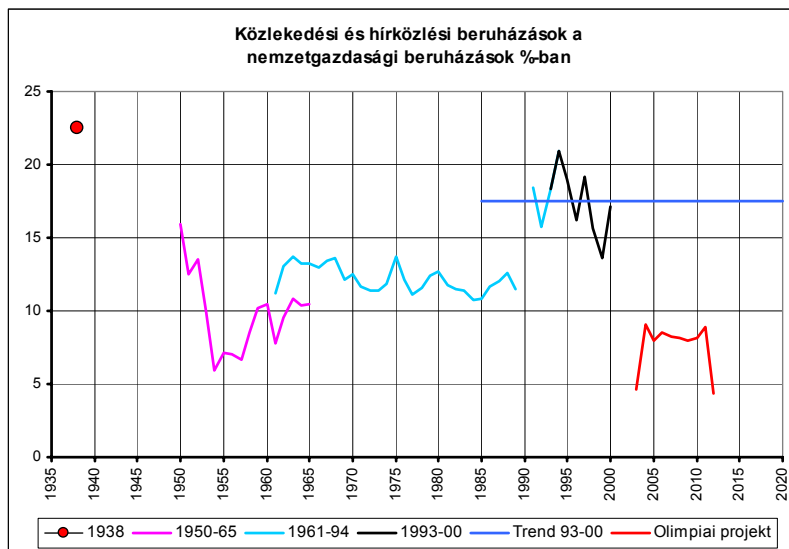
A részletesebb makrogazdasági elemzést, a gazdaságfejlődési pályába való beillesztést a Duna menti olimpiára végeztük el, mert az előzetes mérlegelés alapján ez a változat látszik a legrealisabbnak, az intenzív infrastruktúrafejlesztés által okozott feszültségek e változatnál a legalacsonyabbak, habár lényegesen nem magasabbak a költségek a többi változatnál.

6.6 AZ OLIMPIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA – ÖSSZGAZDASÁGI SZINTEN

Mivel az olimpiai projekt lényegében infrastrukturális beruházás, e beruházások nagyságrendjének megítélhetősége céljából az adatokat beillesztettük a részben beruházásokra, részben a költségvetési kiadásokra vonatkozó hosszú idősorokba, illetve azok változatlan arányú előrevetítésébe.

Az olimpia projekt a historikus trend alapján számított összes közlekedési és hírközlési beruházások mintegy felét teheti ki 2004–2011 között

Az olimpiai projekttel gyakorlatilag azonos tartalmú közlekedési és hírközlési beruházások aránya az összes beruházásokban meglehetősen széles határok között változott az elmúlt évtizedekben. A II. világháborút megelőző időszakban 20–25%-os részarányal szerepelt, a főleg az infrastruktúra rováására végrehajtott szocialista iparosítás idején 10% alá csökkent, majd hosszabb időn keresztül az összberuházások 10-15%-a között változott. A rendszerváltást követően az összességükben lecsökkent beruházásokban a közlekedés és a hírközlés súlya megint csak jelentősen megnőtt, és a kilencvenes évtizedben 10% és 20% között változott. Ha a kilencvenes évek átlagát (17,5%) a következő két évtizedre előre vetítjük, és összehasonlítjuk az olimpiai projekt beruházásaival, akkor azt találjuk, hogy a 2004–2011 közötti időszakban az olimpiai projekt beruházásai mintegy a felét teheti ki a történelmi trend segítségével előre vetíthető közlekedési és hírközlési beruházásoknak (lásd alábbi ábra).

Az olimpia beruházások a nemzetgazdasági beruházások 8%-t teszik ki

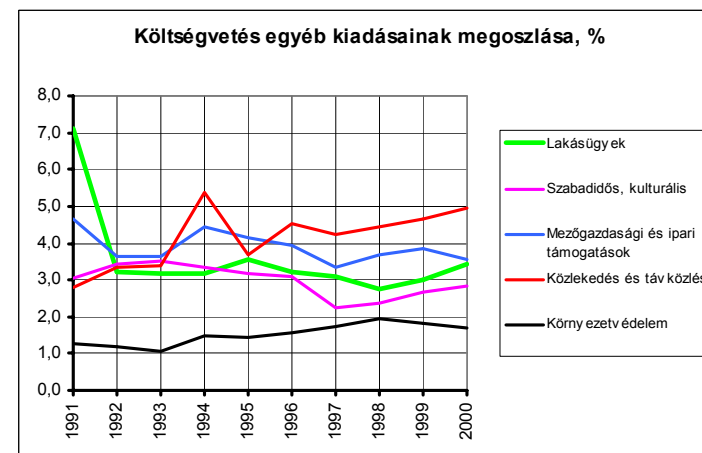
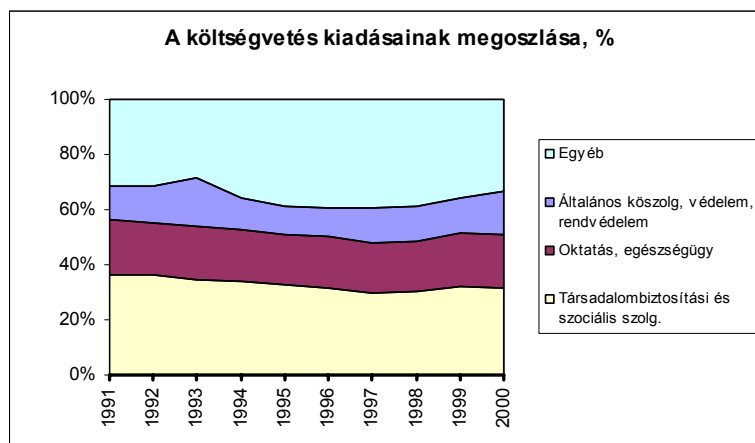
A következő táblázatból az is megállapítható, hogy a 2003–2012 közötti időszakban összesen mintegy 56 ezer milliárd forintnyi beruházásra fog sor kerülni (megint csak 2002. évi változatlan áron számítva), amely a 4258 milliárdos olimpiai projekt kevesebb mint 8%-át tesz ki.

Az olimpiához kapcsolódó beruházások, Duna menti változat (Mrd Ft, 2002. évi ár)

Év	Nemzet-gazdasági beruházások növ. Üteme	Nemzet- gazdasági beruházások	Olimpiai beruházások finanszírozás szerint				
			Állami	EU	Magán	OCOG	Mind- összesen
	%	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft
2002	6,7	3 909					
2003	7,3	4 194	121	35	40		196
2004	6,8	4 479	305	81	21		407
2005	6,6	4 775	293	70	17		380
2006	6,6	5 090	320	85	28		433
2007	6,2	5 406	341	79	26		446
2008	5,9	5 724	350	84	29	1	464
2009	5,2	6 022	363	81	29	6	479
2010	6,9	6 438	377	73	51	26	527
2011	6,1	6 830	391	82	100	37	610
2012	5,7	7 220	133	79	92	12	316
2013	5,3	7 602					
2014	5,0	7 982					
2015	4,8	8 366					
2016	4,5	8 742					
2017	4,2	9 109					
2018	3,9	9 464					
2019	3,6	9 805					
2020	3,3	10 129					
2003-12 összesen		56 178	2 994	748	433	83	4 258
Megoszlás (%)		100,0	5,3	1,3	0,8	0,1	7,6

A kiadási tételek súlya jelentősen változott az elmúlt évtizedben

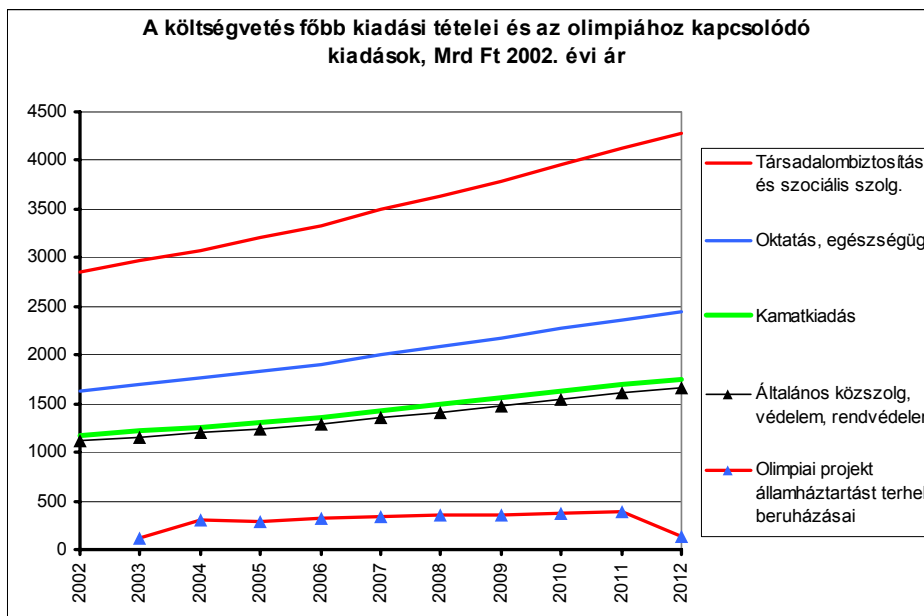
Ha a projektnek az államháztartásra gyakorolt terhelését szeretnénk megbecsülni, mindenek előtt az államháztartás kiadási szerkezetét kell áttekintenünk. Az alábbi ábrákból látható, hogy az államháztartás fő kiadási tételei a társadalombiztosítási és szociális kiadások, továbbá az oktatásra, egészségügyre és az államadósság kezelésére fordított összegek. A diagramból az is érzékelhető, hogy az egyes kiadási tételek súlya – gazdaságpolitikai koncepcióváltozás vagy kényszerűség okán – az idő függvényében jelentősen változhat.

Az olimpiai beruházások a költségvetési kiadások kevesebb mint 3%-át tennék ki

A következő oldal ábrája azt mutatja, hogy hogyan illeszkednek bele az olimpiai beruházások a jövő költségvetésébe. A költségvetés jövőbeli szerkezetét azonosnak vettük az 1991–2000 közötti éveket jellemző átlaggal. Látható, hogy az olimpiai projekt államháztartást terhelő beruházásai is a kiadások viszonylag kis részét alkotják. Az olimpiai projektekkel kapcsolatos összes infrastrukturális beruházás kevesebb mint 3%-át, a csak az olimpiával összefüggő beruházások (előrehozott és közvetlen olimpiai) pedig 0,7%-át teszik ki az összes kiadásoknak, amely kevesebb, mint tizede a várható társadalombiztosítási és szociális szolgáltatások költségének. Az államadósság finanszírozásának költsége (amelynek költségvetésben vett részaránya elsősorban az infláció nagyságától függ) például kb. ötszöröse az olimpiai projektben meghatározott infrastrukturális alapberuházásoknak.

Az olimpiához szükséges projektek sem a nemzetgazdasági beruházásokhoz viszonyítva, sem az államháztartási kiadásokat tekintve nem mutatnak jelentős részarányt

A bemutatott összehasonlító elemzések alapján az a következtetés vonható le, hogy csak a nagyságrendeket tekintve, sem a nemzetgazdasági beruházásokhoz viszonyítva, sem az államháztartási kiadásokat tekintve nem mutatnak jelentős részarányt az olimpiához kapcsolható projektek, míg az infrastrukturális beruházások egészéhez mérten számított kb. 50%-os arány sem tűnik eltűzöttnek.

6.7 AZ OLIMPIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA – RÉSZLETES MODELL SZÁMÍTÁSOK

Az olimpia hatásának a SOCIO-LINE modellben való figyelembevétele a következőképpen történt: összehasonlítottuk a modell szerinti alappályán (lásd 6.4. fejezet) megvalósuló, költségvetésből finanszírozott infrastrukturális fejlesztéseket az olimpiai projekt állami finanszírozású beruházásaival. A modell logikája szerint az adott külső és belső korlátok melletti növekedési pálya egyben a gazdaság potenciális növekedési pályáját is jelenti, amelyet az egyensúly megbomlása nélkül tartósan nem lehet túllépni. Ennek következtében a költségvetési kiadások sem növelhetők, illetve ha egy területet jobban preferálunk (többet fordítunk rá), azt szükségképpen más célok terhére tehetjük meg. Amennyiben az olimpiai projekt állami finanszírozást igénylő beruházásai meghaladják az alappályát (potenciális növekedés) mellett keletkező, infrastrukturális célokra fordítható beruházásait, úgy azt csak más célra fordított kiadások mérséklésével lehet kompenzálni.

Az összes beruházáson belül 23–25%-os állami arányt feltételeztünk

Feltételezéseink szerint az állami beruházások a következő években az összes beruházás kb. 23–25%-át teszik majd ki. Ez összhangban van egyrészt az elmúlt néhány év megfelelő adataival, másrészt a Kormány középtávú gazdaságpolitikai programjában foglaltakkal is. 2001-ben például ez az arány 18% volt, de ez nem tartalmazta az autópálya építés költségeit. Amennyiben ezzel korrigálunk, óvatos becslések szerint is 22–23%-ot kapunk. A jövőben arra számítunk, hogy az infrastrukturális beruházások jelentősége, és így aránya is növekedni fog.

Az infrastrukturális beruházások aránya 25%

A jövőben az autópálya építés költségei megjelennek majd az államháztartás kiadásai között. A várhatóan jelentős fejlesztések következtében az állami beruházásokon belül az infrastruktúrával kapcsolatos ráfordítások aránya az elmúlt évek 10–15%-os arányáról 25% körülire emelkedhet. A modellfuttatások során is ezzel az aránnyal számoltunk.

Az infrastrukturális beruházásokon belül 60%-os olimpiai arányt feltételeztünk

Feltételeztük továbbá, hogy az olimpiával kapcsolatos infrastrukturális alapeseti beruházások az összes állami infrastrukturális beruházások 60%-át tehetik ki. Ennél nagyobb érték már veszélyeztetné bizonyos kiemelt állami beruházások megvalósítását (pl. árvízvédelem). A 60%-os arány viszont mindenképpen szükséges ahhoz, hogy a már ismert és jóváhagyott projektek – amelyek az olimpia alapeseti beruházásai között már szerepelnek – megvalósulhassanak (metró, autópályák, Ferihegy bővítése).

Az alappályán 2003 és 2012 között összesen mintegy 56–57 ezer milliárd forint beruházásra kerül sor, és ennek alapján az előbbi arányokat figyelembe véve mintegy 13 ezer milliárd forint állami beruházással számolhatunk. Ennek negyed része 3200–3300 milliárd forint lehet infrastrukturális beruházás¹, aminek 60%-a, vagyis 1900–2000 milliárd forint fordítható azokra a kiemelt infrastrukturális beruházásokra, amelyek az olimpiai projektben szerepelnek.

***Az alapesetben az
állami finanszírozás mértéke
2238 milliárd Ft***

Ha Magyarország nem rendezne olimpiát, akkor is számos kiemelt infrastrukturális létesítményt valósítana meg. Ezek közé tartozik például az autópálya hálózat továbbfejlesztése, a fővárosi és főváros körüli tömegközlekedés fejlesztése, közművek építése stb. A tételes beruházási programokra épülő szakértői becslések szerint ezek a beruházások az adott időszakban 2238 milliárd forintot tennének ki.

***Az állami
infrastrukturális
beruházások
alapesetben 1957
milliárd Ft***

Számításainkban az olimpiai projekt közmű és környezetvédelmi beruházásait elválasztottuk a többi infrastrukturális beruházástól, mert a SOCIO-LINE modellben ezek a beruházások külön szerepelnek. Így az állami forrásból megvalósítandó infrastrukturális beruházások 1957 milliárd forintra csökkennek, és ez lényegében megfelel az állami beruházások infrastrukturális nagyberuházásokra fordítható részével (lásd következő táblázat).

Ami az olimpiai projektben szereplő, de az olimpia megrendezése nélkül is megvalósítandó közmű és környezetvédelmi beruházásokat illeti, azok mindössze egytized részét teszik ki a 2003–2012 között az állam által végrehajtandó környezetvédelmi- és közműberuházásoknak², ezért nem képezik szűk keresztmetszetét az olimpia megvalósításának. Emiatt a továbbiakban nem is foglalkozunk az olimpiai projekt ezen részével, a számítási eredményeket közlő táblázatokban viszont ezeket a projekt elemeket is feltüntetjük.

---

¹ Infrastrukturális beruházásként tartjuk számon a gátak, utak, vasút, metró, vízvezetékek, csapadékelvezető közcsatornák és gázvezetékek építését.

² A SOCIO-LINE modellben az állami környezetvédelmi, közmű és egyéb beruházások körébe tartoznak a szennyvízcsatorna, a szilárd hulladéklerakók, a műemlékek, továbbá az erdővel, víztározókkal kapcsolatos beruházások.

Infrastrukturális beruházások olimpia nélkül és a SOCIO-LINE modell által valószínűsített alapeseti beruházások

Alapeset	Infrastrukturális beruházások olimpia nélkül (Mrd Ft)	%
Olimpiai projekt alapesete		
Összes beruházás	2 958	
Állami beruházások	2 238	
le: közmű	-175	
le: környezetvédelem	-106	
Állami infrastruktúra	1 957	
SOCIOLINE		
GDP	212 101	
Összes beruházás	56 178	100,0
Állami beruházás	13 033	23,2
Állami beruházás	13 033	100,0
Államiból infrastrukturális	3 258	25,0
Államiból infrastrukturális	3 258	100,0
Állami infrastrukturálisból olimpiai projekt körébe eső nagyberuházások*	1 955	60,0
Környezetvédelmi és közmű beruházások		
Olimpiai projekt környezeti beruházásai	281	9,6
Állami beruházásokból környezeti beruházások**	2 933	100,0

Kategóriák tartalma:

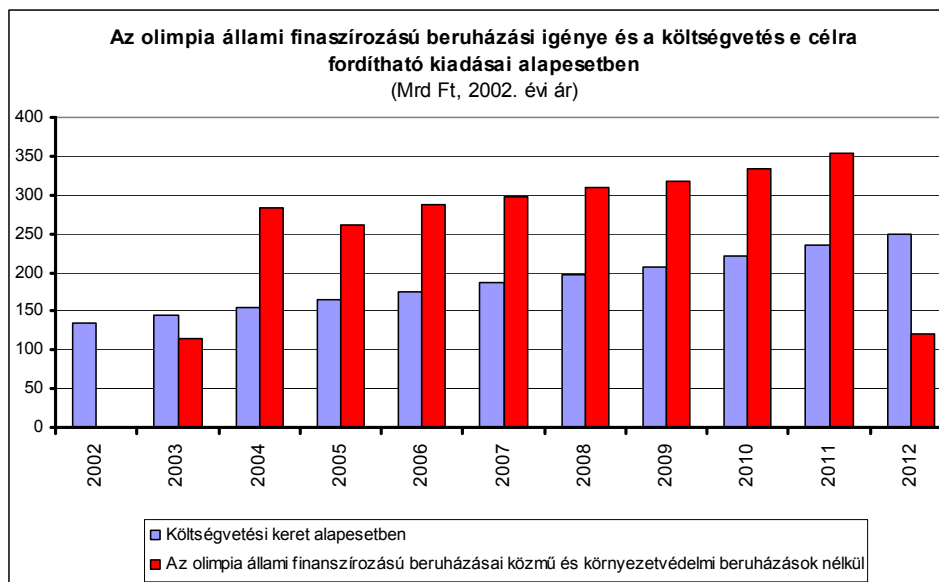
* Állami infrastrukturálisból olimpiai projekt körébe eső nagyberuházások (60%): utak, vasút, metró

Állami infrastrukturálisból nem az olimpiai projekt körébe eső nagyberuházások (40%): gátak, vízvezetékek, csapadék levezető közcatornák és gázvezetékek

**Állami környezetvédelmi, közmű és egyéb beruházások: erdők, vízkészlet, szennyvízcsatorna, szilárd hulladéklerakók, műemlékek

**722 milliárd Ft
állami beruházás
többlet az
alapesen felül**

Az alábbi ábra mutatja a költségvetés már említett módon számított infrastruktúrára fordítható beruházásait összehasonlítva a Duna menti olimpiai projekt – közmű és környezetvédelmi beruházások nélkül számított – állami finanszírozási igényeivel. Az olimpia többlet-beruházási igénye elsősorban a 2005–2010 közötti időszakban jelentkezik, amikor is ez a többlet átlagosan a GDP 0,5–0,7%-át teszi ki. Az alapeseti pályán felül a 2003–2020 időszakban mindösszesen 1300 milliárd forint többletberuházásra lenne szükség nemzetgazdasági szinten az olimpia megrendezéséhez. Az államra vonatkozóan ez 722 milliárd Ft többletberuházást jelent. A többletforrás-igény évente átlagosan kb. 72 milliárd Ft, amely makrogazdasági szempontból, és figyelembe véve az előrejelzések bizonytalansági fokát, nem tűnik jelentős nagyságrendnek, azonban az állami költségvetés szempontjából a folyó működést tekintve mégsem elhanyagolható. Az egyes években a többlet-finanszírozás mértéke jelentősen eltérhet.

Az állami infrastrukturális beruházási többletigényt három változatban vizsgáltuk, eltérő külső és belső egyensúlyi feltételek mellett. A vizsgálatok egyik kérdése az volt, hogy az olimpia megrendezése veszélyezteti-e ezeket az egyensúlyi kritériumokat. A GDP-arányos (és EU módszertan alapján számított) államháztartási hiány 3% alá történő szorítása a GMU-hoz való csatlakozás egyik feltétele lesz.

A GMU-hoz való csatlakozás szándéka jelenleg egyértelmű, ennek időpontját a szakértők többsége 2007–2010 között valószínűsíti. A számítások során ezért maximáltuk a GDP-re vetített államháztartási hiány lehetséges mértékét, és korlátozással éltünk a GDP-re vetített folyó fizetési mérleg egyenlegére vonatkozóan is. A Duna menti változatot egy szigorúbb és egy kevésbé szigorú egyensúlyi feltételrendszer mellett vizsgáltuk. Az alábbi táblázatban megadtuk a két változathoz tartozó korlátokat. Hangsúlyozzuk azonban, hogy az államháztartási hiányra vonatkozó kevésbé szigorú korlátot is csak 2009-ig vettünk figyelembe, onnantól a hiány mindkét változatban azonos volt.

Egyensúlyi korlátok az egyes változatokban

Év	Szigorúbb korlátok		Kevésbé szigorú korlátok	
	Áll. házt. hiány a GDP %-ában	Folyó fiz. m. hiány a GDP %-ában	Áll. házt. hiány a GDP %-ában	Folyó fiz. m. hiány a GDP %-ában
2003	4,5	3,0	5,5	4,0
2004	4,0	3,0	5,0	4,0
2005	4,0	3,0	5,0	4,0
2006	3,5	3,0	4,5	4,0
2007	3,0	3,0	4,5	4,0
2008	3,0	3,0	4,5	4,0
2009-től	3,0	3,0	3,0	4,0

6.7.1 OLIMPIAI VÁLTOZAT SZIGORÚ EGYENSÚLYI FELTÉTELEK MELLETT

Államháztartási hiány nem növekszik

Ebben a változatban azt feltételeztük, hogy az alapeset az olimpia megrendezésével együtt nem jár az államháztartási hiány növekedésével. Ez azt jelenti, hogy a szükséges beruházási források az állami bevételek növelése vagy a kiadási szerkezet módosítása révén teremthetők elő. Részben az EU adóharmonizáció követelményei, részben pedig a redisztribúciós hányad várható csökkenése miatt mi a második lehetőséggel számoltunk. Ezen belül is azt feltételeztük, hogy a nem olimpiához kapcsolódó állami beruházások szintje változatlan marad. Ez azt jelenti, hogy ebben az esetben az olimpiai többletberuházások a transzferek, a természetbeni társadalmi juttatások vagy a közösségi fogyasztási kiadások csökkenését igénylik.

A *transzferek* (nyugdíj, családi pótlék, egyéb pénzbeni társadalmi juttatások stb.) növekedésének csökkenése a háztartások rendelkezésére álló jövedelem növekedési ütemét csökkenti, ami közvetve a lakossági fogyasztás növekedés csökkenését is előidézheti a kb. 80%-os fogyasztási hányad mértékében. A *természetbeni társadalmi juttatások* (oktatás, egészségügy) közvetlenül a háztartások fogyasztásának részét képezik, így csökkentésük azonos mértékű fogyasztás-visszaesést jelentene. Emellett az állami oktatásra és egészségügyre fordított kiadások jelentős része bérjellegű kifizetés, így a kisebb makrogazdasági keresettömeg a rendelkezésre álló jövedelem csökkenésén keresztül szintén fogyasztást visszafogó tényező. A közösségi fogyasztási kiadások (katonai, védelmi kiadások stb.) visszafogása kevésbé valószínű a NATO és egyéb nemzetközi követelmények miatt. Az esetleges csökkentés hatására azonos mértékben csökkennének a végső fogyasztási kiadások, így a GDP is.

Feltételeztük, hogy a többlet-beruházásokat a transzferek visszafogásából biztosítanák

A modellszámítások során feltételeztük, hogy adott esetben a gazdaságpolitika a legkisebb reálveszteséggel járó átcsoportosítást hajtaná végre, azaz az állami többletberuházásokat elsősorban a transzferek rovására realizálná. A modell számítások azt mutatják, hogy abszolút értékben mintegy 914 milliárd Ft-al kevesebb jutna az (olimpia nélküli) alapesethez képest a lakossági fogyasztásra a vizsgált 10 év folyamán. Abszolút értékben ez a szám jelentősnek hangzik, azonban érzékelhető, hogy ez azt jelenti hogy az alapeseti éves átlagos fogyasztási növekedési ütem 4,5% mértéke hozzávetőlegesen 0,07 százalékponttal csökkenne, amely a makrogazdasági elemzés során alkalmazott módszereket és a vizsgált nagyságrendeket tekintve nem tekinthető jelentős nagyságrendnek.

A szükséges olimpia beruházások megvalósításához az állami szerepvállaláson túl a magánszektorban is jelentékeny mértékben hozzá kell járulnia. Kérdéses, hogy ezek a többletigények mennyiben járnak együtt a magánberuházások emelkedésével, vagy mennyiben helyettesítenek egyéb, az alapesetben megvalósuló beruházásokat. Az összberuházási szint emelkedése élénkíti a gazdaságot, de a beruházások importvonzata csökkenti ennek intenzitását.

Összességében az így kialakult többletkereslet a rendelkezésre álló jövedelem növekedését idézi elő, ami további multiplikatorként jelent. Kedvező továbbá, hogy a tervezett projektek finanszírozásához várhatóan 200 Mrd forint többlet EU-forrás vehető igénybe, ami jelentékeny növekedési többletet eredményezhet a fizetési mérleg romlása nélkül.

A modellszámítások alapkérdése tehát az, hogy a beruházások irányába történő forrás-átcsoportosítás miatt bekövetkező lakossági jövedelem és fogyasztáscsökkenést kompenzálja-e a többletkereslet által keletkezett jövedelem- és fogyasztásbővülés az adott külső-belső egyensúlyi feltételek mellett.

Az egyes olimpiai változatok vizsgálatánál összehasonlítottuk a növekedésben szerepet játszó legfontosabb változókat az alapesetben kapott értékekkel. Az első változatra, azaz a szigorúbb egyensúlyi kritériumokat jelentő változatra vonatkozó eredményeket a következő oldalon foglaltuk össze. Megjegyezzük, hogy ezeket a korlátokat – egyensúlyi kritériumokat – alkalmaztuk az alapszámítások esetén is.

A táblázatból jól látható, hogy az olimpiával kapcsolatos nagyarányú infrastruktúrafejlesztési program jelentős mértékű tőkenövekedési többletet eredményez. A növekedési többletet azonban visszafogja a munkaerő nem kielégítő növekedése, amely a fentiekben ismertetett összefüggések szerint az ún. humán tőkeberuházások alacsonyabb szintje miatt a fenti időszakon kívüli években még valamelyest alatta is marad az alapeseti változatban kapott értékeknek. A nagyarányú állami részvétel miatt ugyanis az olimpiai változatban az állami kiadások eltolódnak az infrastruktúra irányába, vagyis várhatóan kevesebb jut a munkaerő alakulásában fontos szerepet játszó egészségügyi, oktatási és jóléti kiadásokra.

A növekedésben szerepet játszó tényezők alakulásának összehasonlítása szigorú egyensúlyi korlátok mellett, DM/alapeset (a járadékarány esetében alapeset/DM)

Év	GDP	Tőke	Infra- struktúra	Környezeti tőke	Munkaerő	Demokrácia mutató	Produktív fogyasztás	Humán tőke állomány	1/Járadék- arány
2003	0,9994	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	0,9991	0,9984	0,9971	0,9988
2004	0,9993	0,9998	1,0023	1,0001	0,9998	0,9972	0,9953	0,9914	0,9987
2005	0,9988	0,9997	1,0071	1,0004	0,9994	0,9925	0,9880	0,9809	0,9986
2006	0,9988	0,9998	1,0156	1,0010	0,9984	0,9878	0,9853	0,9753	0,9986
2007	0,9988	0,9998	1,0275	1,0017	0,9971	0,9851	0,9839	0,9740	0,9985
2008	1,0067	1,0001	1,0396	1,0024	0,9958	0,9823	0,9837	0,9744	1,0046
2009	1,0042	1,0017	1,0513	1,0030	0,9946	0,9778	0,9285	0,9353	1,0016
2010	1,0033	1,0072	1,0662	1,0039	0,9913	0,9732	0,9216	0,9293	0,9983
2011	1,0064	1,0130	1,0801	1,0047	0,9878	0,9743	0,9230	0,9385	1,0000
2012	1,0026	1,0200	1,0822	1,0049	0,9850	0,9781	0,9934	0,9816	0,9963
2013	0,9991	1,0201	1,0842	1,0050	0,9848	0,9845	0,9967	0,9889	0,9905
2014	1,0000	1,0204	1,0730	1,0048	0,9850	0,9882	0,9973	0,9913	0,9921
2015	1,0003	1,0208	1,0624	1,0047	0,9854	0,9919	0,9976	0,9927	0,9917
2016	1,0002	1,0211	1,0524	1,0046	0,9858	0,9937	0,9976	0,9937	0,9892
2017	0,9999	1,0212	1,0430	1,0047	0,9862	0,9947	0,9975	0,9943	0,9886
2018	0,9995	1,0213	1,0339	1,0047	0,9867	0,99565	0,9974	0,9948	0,9881
2019	0,9990	1,0212	1,0253	1,0048	0,9872	0,9965	0,9973	0,9953	0,9874
2020	0,9986	1,0209	1,0172	1,0048	0,9877	0,9965	0,9971	0,9956	0,9871

**150 milliárd Ft GDP
többlet 2002–2020-
ig**

Ebben a változatban a teljes 2002–2020 időszakban az Olimpia rendezése kapcsán – az előrehozott és a kizárólag olimpiai projektek hatásaként – összességében kb. 150 milliárd Ft GDP többlet várható. A GDP növekedési üteme átlagosan 0,1 százalékponttal növekedne évente 2002–2012-ig. Ez az érték a vizsgált időhorizonthoz viszonyítva elhanyagolhatónak tekinthető.

6.7.2 OLIMPIAI VÁLTOZAT KEVÉSBÉ SZIGORÚ EGYENSÚLYI FELTÉTELEK MELLETT

A szigorú változathoz képest az államháztartási hiány növekedését feltételeztük

Ebben a változatban megvizsgáltuk, hogy az olimpia megrendezése milyen makrogazdasági hatásokkal járna akkor, ha az állami beruházási többletkiadások nem más kiadási tételek rovására valósulnának meg. Ez azt jelentené, hogy az államháztartás finanszírozási igénye növekedne, ami késleltethetné a maastrichti egyensúlyi kritériumok teljesítését, így a Gazdasági Monetáris Unióhoz való csatlakozásunkat. Az állami és a vállalati szektor megnövekedett finanszírozási igényét feltehetően nem fedeznék a lakossági megtakarítások, ezért növekvő mértékű külső forrásbevonásra lenne szükség. Számításainkban 2009-ig ezzel a külső finanszírozási típusú növekedéssel számoltunk, ezt követően az egyensúlyi feltételeket az előző változathoz igazítottuk, ami hirtelen visszaeséssel járt együtt a szükségessé váló gyors restrikció következtében. Ebben a változatban a korábbinál erőteljesebb növekedés volt megfigyelhető az időszak elején, de az egyensúlyi pályára való későbbi visszaállás jelentékeny reálvesztéseket okozott.

A második változathoz tartozó modellfuttatási eredményeket, pontosabban ennek a változatnak az alapesetrel való összehasonlítását a következő oldalon mutatjuk be.

A kevésbé szigorú egyensúlyi korlátoknak megfelelően az összítőkeállomány (tőke, humán) ebben a változatban növekszik a legdinamikusabban. Ez növekedési többletben is megjelenik, de csak 2009-ig. Ebben a változatban csak ettől az évtől írtuk elő az államháztartás GDP-arányos hiányára vonatkozóan a GMU-csatlakozás kritériumát jelentő 3%-ot. Ez az ugrás törést okozott az idősorokban, lényegében a humántőkére vonatkozó, a fentiekben vázolt hatás jelentkezett, amely miatt a növekedés ezután már alatta marad az alapesetben kapott értéknek. Ez arra mutat rá, hogy a magas államháztartási hiány fennmaradása csak rövid vagy középtávú előnyöket jelenthet. A hiány később mindenképpen szükségessé váló lefaragása a jóléti kiadások hirtelen csökkenését igényelheti, mivel az olimpiával kapcsolatos beruházásokat folytatni kell.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy a makromodellekkel végzett számítások elsősorban arra szolgálnak, hogy az eredményekből kvalitatív következtetéseket vonjunk le. A modellek rávilágítanak a főbb tendenciákra, nagyságrendekre, miközben konzisztens előrejelzéseket állítanak elő.

A növekedésben szerepet játszó tényezők alakulásának összehasonlítása kevésbé szigorú egyensúlyi korlátok mellett, DM/alapeset (a járadékarány esetében alapeset/DM)

Év	GDP	Tőke	Infra- struktúra	Környezeti tőke	Munkaerő	Demokrácia mutató	Produktív fogyasztás	Humán tőke állomány	1/Járadék- arány
2003	1,0296	0,9996	1,0002	1,0019	1,0006	1,0296	1,0064	1,1107	1,0322
2004	1,0453	0,994	1,0089	1,0037	1,0118	1,0053	1,0759	1,1131	1,049
2005	1,0562	0,9899	1,0206	1,006	1,0183	1,0597	1,0725	1,1241	1,0648
2006	1,0394	0,9914	1,0363	1,0089	1,0242	1,0281	1,0098	1,0043	1,0519
2007	1,0325	0,9986	1,0497	1,0098	1,0231	1,0019	1,0051	0,9956	1,0448
2008	1,0403	1,0044	1,0623	1,0106	1,0215	0,9879	0,9681	0,9730	1,036
2009	1,0254	1,0413	1,0075	1,0123	1,0188	0,9648	0,8883	0,8883	1,0384
2010	1,0168	1,0288	1,0883	1,0134	1,0114	0,9465	0,8761	0,8724	1,0259
2011	1,0145	1,0423	1,0997	1,0141	1,0036	0,9394	0,8735	0,8747	1,0215
2012	1,0071	1,0056	1,0998	1,0014	0,9962	0,9397	0,9421	0,9143	1,0112
2013	0,9995	1,0062	1,0994	1,0136	0,9915	0,9436	0,9762	0,9364	0,9981
2014	0,9986	1,0645	1,0872	1,0128	0,9884	0,9466	0,9750	0,9377	0,9960
2015	0,9944	1,0666	1,0754	1,0119	0,9854	0,9486	0,9709	0,9334	0,9896
2016	0,9921	1,0683	1,064	1,0109	0,9824	0,9498	0,9689	0,9329	0,9828
2017	0,9899	1,0694	1,0531	1,0098	0,9795	0,9510	0,9670	0,9326	0,9775
2018	0,9877	1,0702	1,0425	1,0085	0,9768	0,9522	0,9653	0,9325	0,9742
2019	0,9857	1,0706	1,0324	1,0071	0,9742	0,9542	0,9638	0,9329	0,9680
2020	0,9836	1,0705	1,0027	1,0056	0,9717	0,9545	0,9618	0,9320	0,9647

A SOCIO-LINE-nal való vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy az ÁKM-alapú modellel számszerűsített multiplikátorhatást részben vagy teljes egészében közömbösíthetik az államháztartási szerkezetben az olimpia megrendezése miatt szükséges arányeltolódások. Az arányeltolódások hatása az egyensúlyi kritériumok lazítása révén sem mérsékelhető, a kevésbé szigorú egyensúlyi kritériumok pedig csak rövid távú növekedési többletet eredményezhetnek. Ez azt is jelenti, hogy a nemzetgazdaságra vonatkozó és az EU-hoz, illetve GMU-hoz való csatlakozással is kapcsolatos egyensúlyi kritériumokat akkor is szükséges figyelembe venni, ha Budapest vállalkozik az olimpia megrendezésére.

**1450 milliárd Ft
GDP többlet 2002–
2020-ig**

Össességében kevésbé szigorú korlátok esetén a GDP növekedése a 2002–2020 időszakban 1450 milliárd Ft-ra tehető, amely 2008-ig (460 milliárd Ft) 0,2 százalékponttal, 2012-ig pedig 0,1 százalékponttal növelné az alapeseti GDP éves növekedési ütemét. Nehéz azonban számszerűsíteni azt, hogy milyen hatással járhat az egyensúlyi pozíciók romlása és az ezzel kapcsolatos GMU kritériumok teljesítésének elmaradása.

6.7.3 MULTIPLIKÁTOR-HATÁS SZÁMÍTÁSA FINANSZÍROZÁSI KORLÁTOK FIGYELEMBE VÉTELE NÉLKÜL

**Kihaszínatlan
erőforrásokat
feltételeztünk
ebben az esetben**

A multiplikátor-hatás számoló modell egy, a SOCIO-LINE modellétől eltérő gazdaságfilozófiára épül. A SOCIO-LINE modell az egyensúlyi mutatókra vonatkozó korlátok segítségével figyelembe veszi a beruházások finanszírozási korlátait. Ezzel szemben a Keynes-féle multiplikátor-modell alap gondolata az, hogy a gazdaságban vannak kihasználatlan erőforrások (például munkanélküliség, alacsony foglalkoztatási szint, kihasználatlan termelő kapacitások) és ezért az állam által kibocsátott többlet kereslet az addig kihasználatlan erőforrásokat mozgósítja, a gazdasági növekedést pedig – az egyensúlyi feltételek veszélyeztetése nélkül – felgyorsítja.

A beruházási többlet kereslet pótlólagos jövedelmeket (bérjövdelem, költségvetési bevétel, vállalati jövdelem) teremt. A következő újratermelési ciklusban azután elköltik ezeket a jövedelmeket, ami újabb pótlólagos keresletet eredményez, tovább növelve a gazdaság dinamikáját. Ezen öngerjesztő mechanizmus gazdaságyorsító hatása addig működik, amíg a gazdaság el nem éri a potenciális növekedési sáv felső határát. Ezen túl vagy az infláció növekszik, vagy a külső egyensúly romlik a pótlólagos kereslet arányában.

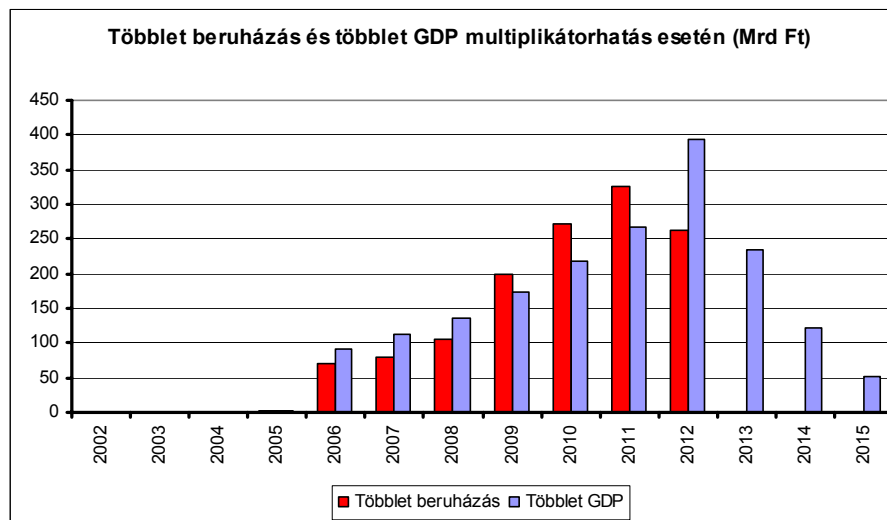
**Multiplikátor
elemzés évi 0,2–0,3
százalékpont
többlet növekedés
2004–2009 között**

Ha az olimpiai projektek azt a többletberuházás igényét, amely meghaladja a SOCIO-LINE modell által alapesetként meghatározott beruházásokat, behelyezzük a multiplikátor-modellbe, és feltételezzük, hogy az országban kihasználatlan erőforrások vannak, tehát multiplikátor-hatás jelentkezik, azt kapjuk, hogy a 2004 és 2009 közötti időszakban a gazdasági növekedés mintegy évi 0,2–0,3 százalékponttal felgyorsul.

**Évente 200 milliárd
Ft GDP többlet
2002–2012 között**

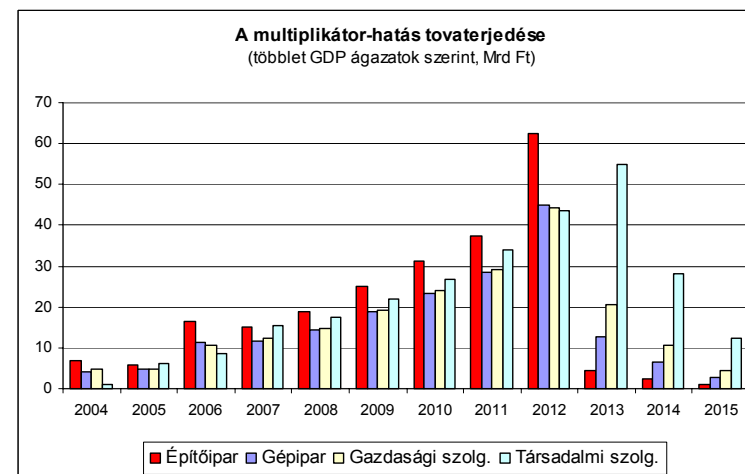
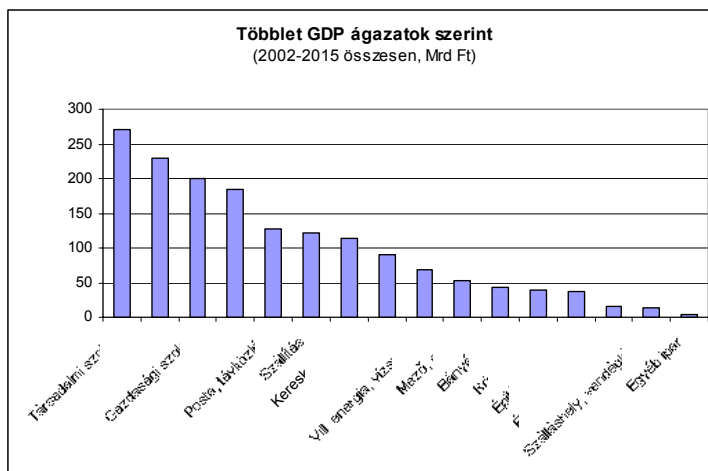
Ezt követően azonban a multiplikátor-hatást kiváltó beruházások csökkenése miatt egy ezzel ellentétes hatás jelentkezik, és a növekedés lelassul. Össességében azonban a multiplikátor-hatás a 2002–2012 közötti időszakban évi átlagban mintegy 200 milliárd forinttal emeli meg a GDP-t, ami fedezheti az olimpiai projektek többletberuházás igényét. A teljes időszakot tekintve 2002–2020 között a többlet GDP elérheti a 1800 milliárd Ft-ot. Ez az 1800 milliárd Ft tekinthető az olimpia rendezéséből ideális esetben elérhető növekedési többletnek. A multiplikátor-hatás eredményeként keletkező többlet GDP időbeli megoszlását a következő ábra mutatja.

**Multiplikátor
elemzés szerint
akár 1800 millárd Ft
többlet GDP is
keletkezhet 2020-ig**

**Legnagyobb hatás
a szolgáltatási és
építőipari
ágazatban várható**

A multiplikátor-hatás ágazati eloszlását az egyes ágazatokban keletkezett többlet GDP mértékével lehet jellemezni. A számítások szerint a hatás a társadalmi szolgáltatások esetében a legerőteljesebb, ezt követi az építőipar, a gazdasági szolgáltatások és a gépipar, majd fokozatosan csökkenő mértékben a többi iparág (lásd következő oldal ábráját). Megfigyelhető, hogy az építőanyag-ipar majdnem a sor végén van, amely azzal magyarázható, hogy az építőipar anyagfelhasználásának csak 20%-a származik az építőanyag-ipartól, a keletkező jövedelmek elfogyasztásában (akár a lakosság, akár az állam fogyasztásáról van szó) pedig az építőanyag-iparnak gyakorlatilag nincs szerepe.

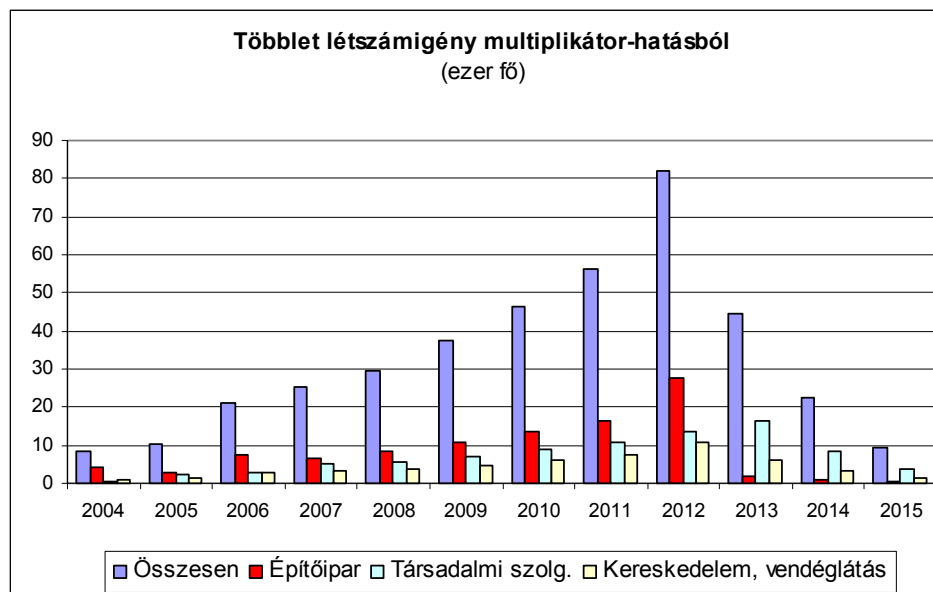
Érdekes a multiplikátor-hatás időbeli tovaterjedése. A GDP-többség természetesen először az építőiparnál és a gépiparnál jelentkezik, később azonban a társadalmi és gazdasági szolgáltatásoknál jelentkező hatás – a szolgáltatások fogyasztásban játszott jelentős szerepe miatt – sokkal erőteljesebb (fenti jobboldali ábra).

MUNKAERŐPIACI HATÁSOK

A multiplikátor-hatás okozta többség GDP egyben többségfoglalkoztatást is jelent. A modellszámítások szerint a teljes multiplikátor-hatás érvényesülése esetén 2007–2012 között évi 50–80 ezer fős többségmunkaerő igény jelentkezne, amelyet a következő oldalon illusztráltunk.

Ágazati bontásban vizsgálva, elsősorban az építőiparban van szükség jelentősebb létszámgigényre, itt a többség a 2010–2012-es években elérheti a 20 ezer főt. További jelentős erőforrás-bővülésre a társadalmi szolgáltatások ágazatban lehet mód. Mindez párhuzamban áll a bruttó termeléssel kapcsolatban megfogalmazott állításokkal. A gépiparban a magas tőkeigény (technológiai erőforrás) következtében a foglalkoztatottak csak alacsonyabb mértékű növekedése lehetséges.

50–80 ezer munkahely teremtése 2007–2012 között

6.7.4 A VÁLTOZATOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A három eltérő változatot összehasonlító módon a következő oldalon található táblázat mutatja be a 2003-2012 időszakra vonatkozóan. A fő táblázat felső részében az olimpia projekt államháztartást terhelő részének számítása látható, amely mind a három esetben azonos. Az állam által végrehajtandó többletberuházás értéke 722 milliárd Ft-ra becsülhető (közmu és környezetvédelmi beruházások nélkül). A GDP kalkulációs részben a különböző változatokhoz tartozó növekedési ütem és az abból származtatható állami beruházási összegek levezetése látható.

Mint látható, a szigorúbb egyensúlyi korlátokat tartalmazó változatban a 2003–2012 közötti időszakban a GDP értéke némileg – 261 milliárd Ft-al – magasabb, mint az alapeseti változatban, igaz ez az érték 2020-ig 150 milliárd Ft-ra mérséklődik. A lakossági fogyasztás értéke azonban 914 milliárd forinttal alatta marad az alapesetnek, ami a 10 év összességében a fogyasztás növekedési ütemének 0,07% százalékpontos mérséklését jelenti, az alapeseti éves 4,5%-os emelkedéshez képest.

Az alapeset és az olimpiai projekt eltérései különböző egyensúlyi korlátok esetén (GDP mérleg)

Az adatok a 2003-2012 közötti időszakra vonatkoznak, 2002 áron számolva milliárd Ft-ban

Kategória	OLIMPIA MEGVALÓSÍTÁSA ESETÉN										
			Szigorú korlátok mellett			Kevésbé szigorú korlátok mellett			Multiplikátor hatás esetén		
	Alapeset	%	Olimpiai projekt szigorú korlátok mellett	%	Eltérés az alap-variánstól	Olimpiai projekt kevésbé szigorú korlátok mellett	%	Eltérés az alap-variánstól	Olimpiai projekt	%	Eltérés az alap-variánstól
Olimpiai projekt											
Összes beruházás	2 958		4 258		1 300	4 258		1 300	4 258		1 300
Állami beruházások	2 238		2 994		756	2 994		756			
le: közmű	-175		-175		0	-175		0			
le: környezetvédelem	-106		-140		-34	-140		-34			
Állami infrastruktúra	1 957		2 679		722	2 679		722			
SOCIOLINE											
GDP	212 101		212 362		261	213 227		1 126	213 497		1 396
Összes beruházás	56 178	100,0	57 485	100,0	1 307	57 890	100,0	1 712	57 485	100,0	1 307
Állami beruházás	13 033	23,2	13 791	24,0	757	13 888	24,0	855	13 791	24,0	757
Állami beruházás	13 033	100,0	13 791	100,0	757	13 888	100,0	855	13 791	100,0	757
Államiból infrastrukturális	3 258	25,0	4 013	29,1	755	4 041	29,1	783	4 013	29,1	755
Államiból infrastrukturális	3 258	100,0	4 013	100,0	755	4 034	100,0	776	4 013	100,0	755
Állami infrastrukturálisból olimpiai projekt körébe eső nagyberuházások	1 955	60,0	2 711	67,6	756	2 711	67,2	756	2 711	67,6	756
Lakossági fogyasztás	134 937		134 023		-914	134 471		-466	134 937		0
Külső felhasználás (Exp-Imp)	-3 838		-3 971		-133	-3 959		-121	-3 838		0

Környezetvédelmi közmű és közmű beruházások

Olimpiai projekt környezeti beruházásai	281	9,6	315	10,7	34	315	10,7	34	315	10,7	34
Állami beruházásokból környezeti beruházások	2 933	100,0	2 933	100,0		2 933	100,0		2 933	100,0	

Kevésbé szigorú korlátok mellett a GDP nagyobb mértékben nő, a fogyasztás pedig kevésbé esik vissza. A 2020-ig tartó periódusban realizálható többlet GDP értéke közel 1450 milliárd Ft, amelyből kb. 1126 milliárd realizálható 2012-ig. Ebben az esetben a többlet GDP eredményeképpen a lakossági fogyasztás 448 milliárd Ft-al kevesebb az alapesethez képest, amely kevesebb, mint 0,04% százalékpontos visszaesést jelent az alapeseti növekedési ütemhez képest.

Amennyiben a gazdaságban szabad kapacitások vannak, akkor a GDP többlet elérheti az 1800 milliárd Ft-ot, amelyből 2012-ig kb. 1400 milliárd jelenik meg a magyar gazdaságban. A multiplikátor hatás megvalósulása esetén a legnagyobb a GDP növekedése, és ebben az esetben lakossági fogyasztáscsökkenés nem következne be.

A fentiekből is látható, hogy a várható gazdaságpolitika függvényében változhatnak az olimpia megrendezéséből adódó hatások. Ismét felhívjuk a figyelmet arra, hogy a szigorúbb és kevésbé szigorú változatok esetén a jóléti transzferek visszafogását feltételeztük, holott a többlet forrás előteremtésének illetve az állami kiadások átcsoportosításának más módjai is elképzelhetők.

6.8 MAKROGAZDASÁGI BENCHMARKING– KORÁBBI OLIMPIÁK TAPASZTALATAI

Az Olimpia Játékok makrogazdasági hatásának közvetlen módon történő összehasonlítása félreértésekhez vezethet, habár az alábbiakban ismertetjük azokat a főbb makrogazdasági hatásokat, amelyek azonosíthatók voltak a három legutóbbi olimpia esetében (részletes leírás a függelékben található). A rendelkezésre álló információ források és tanulmányok száma limitált, sok esetben az olimpia rendezése előtt készült várható hatástanulmányok nyújthatnak csak kiindulási alapot az elemzéshez.

A gazdasági hatás mértéke

A korábbi olimpiák tapasztalatai azt mutatják, hogy jelentős makrogazdasági hatás olyan olimpiákon volt tapasztalható, ahol az olimpia rendezését a szervező város – vagy a tágabb értelemben vett régió, esetleg ország – fejlődésével, elsősorban infrastrukturális beruházások felgyorsításával kötötték össze. Ezen esetek egyik tanulsága, hogy a gazdasági növekedés, illetve infrastrukturális fejlődés fontos katalizátora, „kényszerítő” ereje lehet az olimpia megrendezésének. Budapest, illetve Magyarország esetében jelentős infrastrukturális beruházásokra lesz szükség az olimpia megrendezéséhez, ezért a gazdasági hatása is számottevő lesz.

Barcelona megítélése

Gazdasági, geopolitikai és földrajzi szempontból vizsgálva az 1992-es barcelonai olimpia hasonlítható leginkább az esetleges budapesti rendezéshez. Barcelona esetében is egy „költséges” olimpiáról beszélhetünk, vagyis jelentős beruházásokat valósítottak meg a felkészülés jegyében.

0,5% GDP hatás

Az olimpiához köthető növekvő gazdasági aktivitás (fogyasztás, beruházás) Barcelonában mintegy 25 milliárd USD-re tehető. Ez

a GDP 0,5%-át jelentette Barcelona esetében, és hasonló nagyságrendű hatást becsülnék Sydney esetében is (Új-Dél-Walesre vonatkozóan). A gazdaságra vonatkozó hatás jelentősen függ az adott városnak az ország/állam életében betöltött szerepéről. Budapest kiemelt gazdasági, népességi, kulturális és adminisztrációs szerepe következtében az ország egészére vonatkozóan is érzékelhető hatás várható

Foglalkoztatottság emelkedése: kb. 60 ezer munkahely Barcelona (5 év) és Sydney esetében (12 év)

A korábbi olimpiák tapasztalatai nyomán egyértelműen megállapítható hogy a foglalkoztatottság emelkedését lehetett regisztrálni a rendező város, illetve régiók esetében. A felkészülési, rendezési és utólagos hatásokat is vizsgálva 59–293 ezer új munkahelyet teremtett az olimpia rendezés a három város esetében. Barcelona esetében összesen átlagos évi foglalkoztatási hatás az 1987–1992 közötti időszakban több mint 59 000 embert érintett, míg ez a sydneyi olimpia esetében összesen 63 600 új munkahelyet jelenthet 12 éves periódusban (1994–2006) Új-Dél-Walesben, évente átlagosan 5300 új munkahelyet. A szervezés ideje alatt a munkaerőigény jelentősen megugrott, a feladatok elvégzését 35–50 ezer önkéntes segítette.

Hatás	GDP hatás (milliárd USD)		
	Barcelona	Atlanta	Sydney
Közvetlen	7,7-9,5	1,2	1,7
Közvetett	16 - 16,6	1,1	-
Indukált		2,8	-
Összesített hatás	23,7 - 26,1	5,1	6 - 6,5
GDP-re gyakorolt hatás ¹	0,5%	-	0,5% / 0,15%

Hatás	Foglalkoztatás (ezer fő)		
	Barcelona (1986-1992)	Atlanta -	Sydney (1994-2006)
Foglalkoztatási trendek változása ²	11% / 41%	17%	0,37% / 0,15%
Az Olimpia összesített hatása	59	77 - 293	63,6 / 90
Évenkénti többletmunkahelyek száma	-	-	5,3 / 7,5
Közvetlenül az Olimpia megrendezése alatt foglalkoztatottak száma			
Szervezők összlétszáma	93	83	71
Önkéntesek	36	47	47

¹ Barcelona - a GDP növekedése az 1986-1992 közötti időszakban; Sydney - gazdasági növekedés éves szinten Új-Dél-Walesben és Ausztráliában 1994-2006 között

² Barcelona - munkavállalók számának növekedése 1986-92 között 11%, 1986 és 2000 között 41%, figyelembe kell venni azonban az aktív populáció 22%-os bővülését is az időszak alatt; Atlanta - a munkavállalók számának növekedése; Sydney - a munkavállalók számának növekedése éves szinten Új-Dél-Walesben és Ausztráliában

Inflációs veszélyek

A rendező város esetében az árszínvonal növekedése jelenthet veszélyeket. Atlanta és Sydney esetében nem volt tapasztalható hosszú távú árnövekedés, míg Barcelona esetében egyértelműen megállapítható, hogy a megélhetési költségek (+20%), a lakás árak és az infláció is nagyobb mértékben emelkedett, mint a hasonló régiókban, városokban.

Az építőipar növekedése

A gazdasági hatások jelentős része az építőiparban realizálódott. A felkészülés időszakában, a csúcs a rendezés előtti második évben volt tapasztalható. Sydney esetében 1,5%-os bővülés becsülhető az olimpia hatásaként az ágazatban.

Idegenforgalom

A makrogazdasági hatások jelentős területe a turizmus potenciális növekedése, amely már a pályázat elnyerésével, de az olimpia után is érezhető hatásait. Az olimpiai ismertség révén a növekvő turista szám jelentős többletbevételt generálhat a rendező városnak/országnak. Az olimpiára látogatók száma 250 000–2 000 000-re becsülhető. Barcelona esetében egyértelműen látható, hogy a növekvő szállodaszám mellett (26% – 1990–1992) is növekedett a kihasználtsági arány (részletesen lásd Turizmus és Szálláshelyelvárások, 13. fejezet). Az ATC becslése szerint az olimpia hatásaként 10 év alatt 1,6 millióval több látogató érkezik Ausztráliába.

Hatás	Infláció (trendvizsgálat kezdete: 7 évvel a játékok előtt)		
	Barcelona	Atlanta	Sydney
Trend	Csökkenő	Csökkenő	Változó
Elmaradott városokkal / régiókkal hasonlítva	Átlag feletti	Stagnáló	Stagnáló
Megélhetési költségek növekedése	Átlag feletti	Stagnáló	Stagnáló

Kategória	Turizmus - látogatók száma / szállás típusa		
	Barcelona	Atlanta	Sydney
<i>Látogatók</i>			
Olimpiára látogatók	250 000 - 423 000	736 100 - 2 000 000	406 000
Olimpia utáni növekedés (8 év) ³	68%	-	63%
<i>Szállás típusa</i>			
Szobaszám	13 352	64 198	33 171
Szállodaipar	Erőteljesen növekvő az Olimpiát követően is	Stabil	-

³ Sydney esetében 2001. évi előrejelzés